

Nro. 51.

A' FELS. R. TSASZARNAK ÉS A. KIRALYNAK
KEGYELMES ENGEDELEMÉBŐL.

*Költ Bétsben Juniusnak 29-dik napján 1798-ik
esztendőben.*

B é t s.

A már bődög emlékezetű *Mária Kristiña* Aus-
triai fő Hertzeg asszony, az *Albert Sachsen-*
Tescheni Hertzeg' volt kedves élete párja, a' *Má-*
ria Hilf nevű külső városban lévő *Kaunitz* kert-
ben múlt-ki a' világból, a' hova nem rég ment
vólt ki lakni. Meg hidegült teste 25-dikben estve
onnét ide az Udvari templomba bé hozattatván,
a' közönséges nézésre ki-téttetett, és 26-dikban a'
Neumark nevű piatzon lévő *Kapucinus* templom-
ba az *Austriai Háznak* *Familiai Kriptájába*, Fel-
séges születési rangjához alkalmaztatott pompás
ceremoniával, el-temettetett.

E e e

Az Udvar már most ezen izomorú történetre nézve 6 hétig tartó gyászban vagyon. Az Udvari theátrumok 3 napokig bé-zárattattak.

Felséges Urunk *Pestenn* a' Királyi Táblánál volt Procurátor *Rosemann* Urat, a' maga mind Törvényes mind Politikai tudományaira nézve, Magyar Udvari Agenssé nevezni, kegyelmesen méltóztatott.

Helvétzia.

A' közelébbi Kurirban olvastattak azok a' környülállások, a' mellyek a' Helvétziai Törvényhozó Tanátsokat arra indították, hogy a' magok Directoriumjokhoz egy érzékeny irást küldvén, azt minden hathatós eszközöknek elővételére fel-indítsák. A' Directorium alkalmaztosságot vett ezen fel buzdittatódásból arra, hogy a' Frantzia fő vezérhez Generál *Schauenburghoz* Május' 30 dikánn következő levelet küldjön: —

„Hazafi Generális! Mi kéntelenek vagyunk tudósítani tégedet, hogy az inségeknek minden nemei, melyekkel, a' nép halmozva meg terhelteve vagyon a' seregektől, a' Requisitziók, és a' sok féle el-nyomások, a' mellyeknek meg szüntetésekre a' te minden fáradozásaid nem elégségesek, olly nagy békételenséget szültenek, hogy minden mái hozzánk érkezett hir-adások, a' kökönséges kétségbe-esésnek leg felsőbb ponton való lételét egyenlően erőssitik. Hazafi Generális! *Helvétzia* és *Géna*, a' mérték felett való inségeknek és annak közönték egykor a' magok szabadságokat, hogy a' győzedelmes, mértékletlenül viszfa élt a' maga győzedelmének hatalmával. Mi már telyesítettük azt, a' mivel Hazánknak és Frantzia Országának tartoztunk. A' környülállások felöll tudósittatva vagy; tsak a' hívségnélkülvalóság mondhatja azt, hogy nagy-

tott elő-adást terjesztettünk elődbe. Mi, a' mi részünkről tsendességgel el-várjuk a' jövőendő történeteket: ha kedvetlenek lesznek azok, mi akkor olyan hibáknak leszünk áldozatjaik, a' mellyekből semmi részt nem vettünk." —

„*Legrand*, a' Directorium' Praesesse.

Erre a' rövid de hathatós levélre Jun. 1-ső napján felelt Generál *Schauenburg*. Egyéb éles ki-fejezések között a' következők is elő fordul-tanak levelében: —

„Hazafi Directorok! Ti éngemet egy hónap alatt gyakran keserves és fenyegetődző panaszokkal tartottatok, a' mellyek hozzátok a' Frantzia seregekről, mint mondjátok, mindenünnét bé-ér-keztek. Valahányszor ti a' bűnnek valami nyo-mát nékem meg mutattatok, én mindenkor azon igyekeztem, hogy a' bűnös meg büntettség, és hasonló történeteknek elő fordulása a' szükséges parantsolatoknak ki-adattatások által meg-gátol-tassék. Ti magok tudtomra adtátok gyakran meg-elégedéseket; azok az eszközök is, a' mellyek szerént t. i. én újjanton a' tisztviselőket az iránt tudósítottam, hogy a' Requisitziók és a' katonaságnak tartozó dolgok iránt magokat mihez tart-tsák, az ezen tekintetben támadott panaszoknak el-olzlátásokra, általotok is alkalmasoknak lenni találtattak. Hogy eshetik az, hogy a' ti go-dik Májusi leveletekben is még mind ezek a' pana-szok fordulnak elő, de minden meg-határozott történetnek elő hozása nélkül, és tsak közönsé-ges, mérges, és fenyegetődző ki-fejezésekben. Azt mondjátok, hogy mind azok az inségek' ne-mei, a' mellyek alatt a' népet a' Frantzia sere-gek szenvedtetik, olyan nagy békételességet szül-tenek legyen, hogy a' kétségbe-esést minden tiszt-viselőitek leg magossabb gráditsonn állani, egy szájjal írják: és mingyár alább azt teszitek mind ezekhez, hogy tsak a' hiveségtelenség mondhatná

nékem azt, hogy ez az előadás nagyított legyen. Kételen vagyok tulajdon világos szívűségem szerént azt felelni néktek, hogy én tulajdonn szemimmal szoktam szemlélni a' dolgokat, és azért azoknak valóságos állapota felől nem könnyen tsalattatom meg; a' rozsz'-kivánó hivségtelenség önthette belétek ezt e' rezkettető félelmet. A' hozzátok küldődő hir-adásokban az Oligarehiának nyomait, 's az ő praerogativai' és mindentté- vősége' el-vezetéséből származó kedvetlenségnek rozszúl el-titkólt ki-fejezéseit, könnyű meg-es- mérni. Hazafi Directorok! a' rágalmazás útát tör hozzátok; a' mi ellenségeink a' tiéitek, és az ő el-hányt keletkezék arra valók, hogy a' köztünk olly szükséges költsönös bizodalmat és egyessé- get, el-enyésztessek. Mitsoda tzéllal hoztátok né- kem a' régi Helvétziát és Genuát elő? Gondol- játok-e', hogy a' jelen való időt azokkal az idők- kel özfize hasonlithatjátok? etc.

„*Schauenburg.*”

A' Helvétziai Directorium így felelt *Schauen- burg*nak haladék nélkül: —

„Hazafi Generális! a' mi közelébbi levelün- ket, Helvétziának inségeinn való méjj keserüsé- günk iratta vélünk. A' nép' inségeit és panasz- zait, kötelességből hathatós szavakkal kellett elő adnunk. Hanem minden ki fejezéseink meg- történt dolgokonn fundálódnak. A' tisztviselők- nek, a' kiket a' nép az ő patriotismusokért vá- lasztott a' maga előlljáróivá, szünet nélkül ugyan azon kétségbe-hozhatatlan igazságokról tudósit beennünket; hogy t. i. az inség naponként boroso- dik, 's hogy a' leg kedvetlenebb történetektől szük- ség félnünk. Mindenek felett pedig egy környül- állás tűnik különösön szemek' eleibe. Az Aris- tocratismusnak t. i. triumphus az, hogy a' népnek azt a' bódog állapotot, mellyel ő alatta élt, a' maga mostani szerentsétlenségével özfize hasonlithatni,

alkalmatossága vagyon. Titkos örömmel szemléli ő a' dolgoknak újj rendjét, 's azoknak fő okozóit, a' gyűlölség' és kétségbe-esés' tárgyaivá lenni. A' te bátorságod, Hazafi Generális! és a' Frantzia seregeknek vakmerő probássága ugyan, mi tudjuk, hogy erőszak által ezt a' gyűlölséget is elnyomni, és a' hazát így is meg-tartani alkalmas lehetne: de ez soha nem másként, hanem tsak Helvétziának oda-léte által eshetne-meg. Mi pedig az által gondoljuk, hogy a' te emberi-szereteted' ki-mutatására szolgálattal lehetünk, ha arra hívunk-meg, hogy a' vezedelmet, minyájunknak kívánságához alkalmaztatott eszközöknek elő-vételek által előzzed meg. A' Helvétzei Directorium valósággal meg-esmeri a' te fáradozásaidat, mellyekkel az inség' szüntetésére igyekeztél: hanem kéntelen meg-vallani azt is más felől, hogy azok nem érték-el a' kívánt tzélt. A' Requisitziók, sem nem egyenlőenn olztattak-fel, sem nem a' Kantonok' tehetségeikhez alkalmaztatottak; a' seregek sohol nem akarnak kaszármákba szállani, hanem a' magános-embereket terhelik, motskolják, és falat-kenyereiktől is meg-fosztják. Részeltesd, Hazafi Generális, a' Frantzia katonákat és Agenseket a' magad érzékenynységből; és a' te szoross vigyázásod által készerítsed őket azoknak a' réguláknak meg tartására, a' mellyeket az emberiség kíván, és a' te szived dictál: a' Helvétziai nép és az ő Directoriuma, leg hevesebb háládatossággal fognak néked azért tartozni. Mi a' Frantzia Respublikának igazságát, nagy szivűségét, és ígéreteihez való hivségét, továbbá azoknak emberiségét, a' kik a' nagy Nemzet' képét közöttünk viselik, hívjuk-meg. Nem lehet előttünk betsesebb dolog, mint az, hogy vélek egyetértve a' Helvétziai népenn könnyebbítsünk. Arra kérünk, hogy mutass módokat nekünk erre, és a' köz jónak elő-mozdítására tzélozó gondolataidat közöld velünk. Ez a' leg különösebben való kívánsága hozzád a' Helvétziai Directoriumnak: a' ki is kér téged, Hazafi Generális! hogy es-

merd meg azt az érzékenységet, a' melly mind az ő hozzád intézett beszédeit, mind tselekedeteit vezérel, etc.

Frantzia Respublika.

Párisból, Jun. 13-dikánn: — „Ide néhány rendbéli Kurirok érkeztek, a' kik minyájan a' *Mediterraneum* tengeri expeditziót illető hireket hoztak. Az egyik szerént, a' melly tegnap érkezett *Párisba*, és a' mellyről azt erőssitik, hogy *Sárdinia*' szigetének Déli pontjától 10 mértföldnyi távolságú mezfzeségről indult útra, a' *Touloni* hajós sereg egész addig sohol meg nem állapotott volt *Toulontól* fogva; a' *Génuai* hajós osztályt ugyan azon nap', a' *Civita Vechiai* hajós osztályt pedig az előtt egy nappal tsatólta magához; a' hajós sereg ugyan, akadályt szenvedett a' maga útjában e' tájonn a' szélnek egészfzen való eltsendesése miatt, de a' mellyből nem sok kár származott, azért, hogy az alatt mind a' fegyveres mind pedig a' hajós nép, mind a' hadi mind pedig a' transport hajókon, egyenlőbben rendeltett és osztatott el, mint addig volt. Az ellenség' recognoscerozására is könnyű hajók küldettettek-ki, a' ki mindazáltal még addig egy felőlről sem mutatta volt magát.

„A' más Kurir a' *Spanyól Országgló-széktől* hozott tudósitást, a' mellyben azt adja értésére a' *Directoriumnak*, hogy egy 16 hadi hajókból, rész szerént *Linea* hajókból rész szerént pedig *Fregátokból* álló *Anglus* hajós sereg, *Kadix* melőlől valósággal be-evezett légyen a' *Mediterraneum* tengerre; a' melly is *Május'* 25 dikénn indult meg onnét, és 26 dikban már olly távol járt, hogy sohol nem láttathatott. Ha még, mint írják, *Kadix* előtt is 18 hajókat hagyott hátra *Admirál St. Vincent*: így mostanában 34 nagyobb

szerű hadi hajókból áll a' vezérlése alá öfzfe sereglett hajós sereg.

„A' mig ezek a' hitelesebb tudósítások *Párisban* közönségessé nem lettenek vólt, néhány olyan hírek szárnyaltanak itt, a' mellyeket a' fennebb elő adott tudósítások azonnal meséknek lenni bizonyítottak. Illyen mese vólt, hogy *Generál Bonaparte* egy mesterséges hadi praktika által *Gibráltárt* az *Anglusoktól* el-foglalta vólta. A' mesére a' *Toulousei Újjság* adta vólt az alkalmaztosságot, a' mellynek egyik *Artikulussában* Jun. 7 dikénn e'-félék olvastattak: — „Egy *Kurir* azt a' hirt vitte *Bordeaux* várossán keresztül *Bayonnéból Párisba*, hogy *Bonaparte* *Gibráltár* alá érkezvén, népének egy részét *Anglus* forma ruhába öltöztette, a' melly rész éjjlzakának idejénn a' másik részfzel öfzfe verekedett — a' tsatázás golyobis nélkül fólt — a' lárma nagy vólt — a' magokat *Anglusoknak* tettetők meg szaladtak — magoknak *Gibráltár* alatt kerestek menedék helyett — az *Anglus* örző sereg meg tsalatott — nékiek kaput nyitott, etc. —

„Hasonló képpen fólyt az a' hir is, hogy a' *Malagai Spanyol* kikötő helybe evezett vólta bé a' *Touloni* hajós sereg.

Hofzfazon le-irtuk vólt egy alkalmaztossággal, hogy az *Amérikai Officiális Újjságban* miként adatott légyen elő a' *Párisban* mulatott *Amérikai Követek'* alkudozásaiknak historiája. Most már a' *Párisi Redacteur* is adott ki ezen dologról egy hofzfú irást, a' mellyben a' következő környülállásokat is elő hórdja azon *Amérikai* előadásnak meg-tzáfolására. Először említi a' *Redacteur*, hogy a' *Amérikai* előadásban *W, Y, X,* és *Z* (tehát nem tsak *X*) nevezetek alatt előforduló személyek, a' kik, mint *Agensek* az *Amérikánus Követekhez* bé jártak, tsak olyan alattomban való sok fából furó faragó személyek vól-

tak, a' kik ezen Ministereknek könnyenhivőségeket a' magok hasznokra gondolván fordithatni, a' magok számokra minden féle ki-gondólt fogások alatt pénzt próbáltak töllök ki-tsalni, a' nélkül, hogy az esmeretlen nevű Agensek vagy egyszer leg kisebb bizonyyságot is mutattak volna az Amérikáus Követeknek elő, a' felöll, hogy a' Frantzia Országló székhez leg kisebb függéssel lettek volna. Meg-jegyzi továbbá a' *Redacteur*, hogy az Amérikáus Követek nagy szorgalmatossággal kerülték az alkalmatosságot, hogy a' külső dolgokra ügyelő Frantzia Ministerrel semmi képpen özsze ne jöhessenek, és minden környülálások úgy igazgattattak *Anglia* által, hogy az Amerika és Frantzia Ország között való békesség szakasztódjon félbe, midön ellenben a' Frantzia Országló szék minden dólgot, a' mi arra alkalmatosságot szolgáltathatna, nagy igyekezettel kerül.

Az egyik ezen Amérikáus Követek között *Gerry* nevű, az ő két társainak el-távozások után is még sokáig *Párisban* maradván, levelezést folytatott a' Frantzia külső dolgokra ügyelő Ministerrel azon dolgok felöll, a' mellyek az Amérikai elő adásban elő fordúltak. Ezeket a' levelezéseket is mind ki-adta a' *Redacteur*. A' sum-mája igen röviden ennyiből áll a' leveleknek: — A' Minister minden módonn azt sürgette, hogy mondja meg *Gerry*, hogy kik voltak légyen azok az X, Y, Z, W nevű emberek, a' kik az Amérikai elő adásban elő-fordúltak. *Gerry* sokáig mentegette magát, hogy ő azokat nem nevezheti-meg. Végezetre tsak ugyan reá állott, hogy a' Ministernek ki-jelenti őket, de olyan fel-tétel alatt, hogy a' Minister titokban fogja azoknak neveiket tartani. A' Minister reá állott a' fel-tételre.— *Gerry*, bizonyyságot tett továbbá a' *Redacteur* által közönségesen ki-nyomtatott levelezésben, a' felöll is: hogy ő, az X, Y, Z, W nevű Agen-seknél maga is soha semmi biztosi bizonyyság-levelet nem látott; hogy W, Y, és X, idegen Or-

szág-béli emberek voltak légyen, 's már Frantzia Országból esmet el távoztak; 's hogy tsak Z, a' ki tsak mint Talmats úgy vólt a' többekkel, és soha leg kissebb illetlenségbe magát nem avatta, vólt légyen Frantzia, kinek *Hauteval*, a' mint ez egy levelében, mellyet az ólta irt a' Ministerhez, már maga magát ki nyilatkoztatta.

Közelébbről irtuk vólt, hogy a' Frantzia Directorium semmit nem válaszolt légyen mind ez ideig a' Helvétziai Directoriumtól hozzá érkezett panaszló levélre, a' mellyben ez a' féléket mondott vólt annak: hogy, ha a' Frantzia Biztosok és Vezérek tovább is úgy bánnának Helvétziával, mint addig bántak, úgy a' Helvétziai Directorium nem egyébnek, hanem tsak valami Administráns Kamarának tarthatja magát, 's több e' félek. — A' közelébbi egyik *Redacteur*ben erről is egy hozsú Artikus fordúl elő, a' melly mint-egy közönséges feleletül szolgál a' Helvétziai Directorium' panaszolkodó levelére: —

„Nem, Helvétziai Directorium! nem vagy te (igy szól a' *Redacteur*) tsupa Administráns Kamara: de nem kell néked tsak ugyan el-felejtkezned arról, hogy a' te Frantzia Orzágló székhez való *relatzió*d nem egyéb, hanem tsak a' mi irántatok lehető hódoltatás-béli jusnak, mind addig, valameddig ez, egy szövetségi kötés által más formát nem veszen magára. Azok a' kasák is, a' melyekből a' ti eddig való Orzágló-székeitek a' maga Satellesseit fizette, és vélünk hadakozott, lehetnének e' valakié másé, ha azé a' seregé nem, a' ki a' maga győzedelmei által, a' ti még úgy mondván a' böltsöben fekvő tse-tsemőségeket védelmezi, etc.

Batava Respublika.

A' Párisba ment Generál *Daendels* olly hatatos pártfogásra talált ott, hogy a' Batavusok

Directoriuma arra nézve jónak találta a' *Daen-*
dels ellen, mint Szökevény ellen ki rendelt egész
Processuális Actiót semmivé tenni.

A' Belga Respublikának vagon egy olyan
Agense is, a' kinek neve *Nemzeti Nevelésnek*
Agense. Ő tölle függenek ezen Respublikában,
az Orvosok, Borbélyok, Ferfi és Aízfzony bá-
bák, Patikáriusok, Komédiások, egy ízoval mind
azok az emberek, a' kiknek az emberi nevelés-
hez és tanításhoz valami ízavok lehet, egész a'
leg tsekélyebb falusi Oskola-mesterig. Ez az
Agens egy Intő levelet (*Monitoriumo*) küldött
a' napokban mindenüvé a' tiztviselőkhöz, hogy
az ő keze alá rendeltetve levő dolgokba ezen túl
senki magát belé ne avassa. Az ő tudta és aka-
ratja nélkül még tsak egy Oskola-mestert sem
ízabad tenni, vagy le tenni. Eílenben vigyázatal
tartoznak lenni a' Tiztviselők, hogy az Orvosok-
nak, Orvosi Collégiumoknak, minden ki-telhető
módonn segedelmeikre légyenek, és a' mint egy
felöll a' valóságos praxisba helyheztetve levő
Orvosokat és Borbélyokat óltalmazzák, úgy el-
lenben a' mostanában olyan fogás alatt, hogy
minden tzéhok el-töröltetve vagynak, felette erős-
sen el-ízaporodva levő, úgy nevezett orvosok-
nak, orvosnéknak, operatoroknak, orvosság-
kotyfolóknak, ízemtelen fucher-rajját, akadá-
lyoztassák, etc.

Eílegyes Jegyzések.

A' 16 Anglus hajóknak *Kadix* mellöll a' Me-
diterráneum tengerre lett bé evezéseket, a' ké-
sőbbi *Kadixi* tudósítások nem valóságnak írják
lenni. Még leg alább Május' 20-dikánn az egész
Anglus hajós sereg, három tsoportokra íszolva,
a' maga előbbeni helyeinn, t. i. az egyik tsoportja
éppen *Kadix* előtt, a' másik *Algarbia* mellett, a'
harmadik pedig a' *Lisaboni* öbölben állott.

A' Frantzia Nemzeti Kép-viselők között az öt százak Tanácsában most, egy *Mentor* nevű *St. Domingói Szeretsen* is vagyon.

Mint hallatik a' Spanyol Udvar meg másolta azon határozását, hogy *Hollandiában* 3 millió Forintokat vegyen fel költsön.

Azon 6 millió Reáloknak le-fizetését, mellyet a' Spanyol Udvar Gróf *Cabarrus*nak az ő fogsága miatt szenvedett kár-vallásáért ígért, a' Philip-pinai Kereskedő Társaság vállalta magára: melyért Gróf *Cabarrus* hasonló-képpen által engedte ezen társaságnak azt a' Királytól néki engedte-tett juss, hogy a' tiltott idegen portékákat vám nélkül bé-vihesse. A' 6 milliónyi summát terminusonként fizeti-le a' Társaság *Cabarrus*nak, a' mellynek egész le-fizetéséig fog élni kétség kívül a' mondott jussal is.

A' Frantzia Directorium, *Jean Debry* és *Bonniers* mellé, azt a' *Roberjót* is *Rastadtba* 3. dik Követnek rendelte, a' kit közelébbről *Hágai* Követté nevezett. Mig *Joberjot* *Rasiadtban* a' dolgát végzi, addig *Chambigny-Aubin* folytatja az ő *Hágai* foglalatosságait.

Tudósítások.

„Alább irtt, a' többek között, az E. Közönségnek most meg-akarja mutatni, mit tenet a' szorgalmatos toll és munkás ész az Eklogák' készítésében is; (mert még eddig illyen Hazai igaz Szerzemenyünk nints); tehát ha meg-biztatna vagy mérészelne meg-biztatni az E. Közönség előfizetés által, magam kívánnám kibotsá-tani, mint még eddig leg édesdebb munkámat,

azért hogy annál tisztábbann jöhetne ki. Hofszas ajánlást nem kívánván tenni, tsak azt mondom, hogy ezen ajánlandó Munkámbann olly eleven Játshint (Scenát) és egy olly érzékeny Románt fognak Olvasóim találni, a' minöt Magyarától lehet várni. De hogy a' Versekről itéletet hozhasson kiki, jóllehet majd mind itt lesznek a' nevezetesebb nemei, tsak vagy két mustrára való tessek fel. 1. Abból a' darabból, mellyben a' Játzó fő személy Titir elő adja rövidedenn Galatéjával való eseteit. 2. Mint tünődik kétségkedve.

* * *

Az I. Könyv. I. Ecloga' kezdete.

Kétszer nyilt az idő, kétszer bimbóz tak az erdők,
 És a' gyenge mező kétszer hullatta virágit
 Két aratás múlt el, két ősz öntötte gyümöltsit
 Kétszer zárta-bé a' természetet a' szomorú tél
 A' mig egy formánn égette *Titirt Galatéja*,
 Úgymint a' ki szelid nyájját az időnek alatta
 Ott őrzé hozzá közel a' kedvelte-tanyákonn.

Gyermek vólt az előtt 's idejét töltötte tanulva
 Távol ama' pompás és szép napkölti vidékenn,
 A' rétek 's berkek közt kigyó módra tekergő,
 És hallgatva folyó, de halas Bodrok' vize dombos,
 És fel-emelt partján, egy kis Városba, hól áll még
 A' *Rákóczi*' magas kö-vára, de már szomorúann
 Ülvén rongyaibann, néz észak tájra hanyatló
 És délnek fekvő olly sátor forma hegyekre;
 Mellyek az emberi bús szivek' fájdalmat el-óltó
 'S életadó nektárt készitenek a' lakosoknak 's a' t.

A' II. Könyv. IX. Eklogából. Titir tünődik.

Im'! el-húnyt a' szép nap és bé-alkonyodott
 'S minden, ki mozgásbann vólt, le-takarodott

Tsak én nem lehetek elmémbenn nyugodott
Jaj! mert bennem minden vér fel-háborodott.

A' munkátúl minden tanyak meg-ürültek
A' nappali gondok szenderedést szültek
Még a' madarkák is egyenként el-ültek
'S honnyaikonn édes álomba merültek,

El-tsendesedének egy-szerre mindenek
A' lárma és mozgás együtt meg-szüntenek
És a' mellyek minden szugot meg-leptenek
Helyekbe tsendesség 's hallgatás ültének.

Ez előtt mig tsengett a' kis fülemüle
Olly hatható gyászba szivem nem merüle
Mert bús hangja által fájdalomam enyhüle:
De már im' éjtszakám ebbül is ki hüle!

Azért is remitőbb most képzelődésem
Feketébb a' gyászom, élesbb tünődésem
El-aléltabb, gyengébb, reszketőbb nyögésem
Mint mászor: ezt szerzi bús kételkedésem.

Setétség 's tsendesség! öszve illő párok!
Mig némánn fülelnék a' tanyás határok
És én búslakodva e' berkek közt járok
Egy kevés figyelmet titöletek várok.

Hallgassátok, mint nyög el-búsult szivében
A' szerető páztor méltó keservében
Kinek nints békesség semmi tetemében
Miólta szerelmet táplál kebelében.

Hallgassátok; mert nints a' ki őt hallgatná
Kivel nyögéseit közre botsáthatná
A' kinek fájdalma, szivét úgy meghatná
Hogy szánakozásra azzal indithatná.

Tirzis alszik! őt is el-nyomta az álom!
Gyermek! hadd alugyon! felverni sajnálom.
Oszánn költeni is mi haszna próbálom
Ha benne keservem' társát nem találom

Tsak egyedül a' szép Galatéja volna
A' ki fájdalmimmal valamit gondólna 's a' t.

Ismét alább.

Előálom! te vagy legédesbb azoknak
Az izzadtság után el-bádjadt tagoknak,
Kik várták az estve' érkezét magoknak
Mintegy meg újító édes jutalmoknak

Tsak én nem érezem ennek édességét
Hafnomra fordítván az Éj' tsendességét,
Hanem hányom vetem szerentsém' kétségét
Fejtegetvén sorsom' bizonytalan végét.

Boldogabb nálamnál az éjjeli madár
Széllyel járjon ő is egész éjszaka bár;
Mert ő természete szerént szabadonn jár
'S hajnal hasadttára tsendes pihenést vár.

Tsak engem' hagyott-el édes nyugalom,
Kit egyiránt gyötör éjjelem nappalom
'S búslakodva várvánn óhajtott hajnalom
Emészta' keserű gond és aggodalom.

Galatéja! én tsak téged sohajtalak 's a' t. 's a' t.

Ezeket tehát tsak a' Versekre nézve tettem-
fel; de nem kell gondolni hogy ezek volnának a'
legszebbek. Azok tsak az egész Munkábann fog-
nak ki-tetfzeni. A' kik tehát a' Magyar nyelv'
ditsőségét óhajtó szerentsés szivvel birnak, a'
Munka mintegy 15 arkusnyira telő lévén, tessén
előre fizetni 30 krajtzárokat im e' teljes bizada-
lommal meg-kerestetendő Uraknál; u. m.:

Bétsben a' Magy. Kurir Szerzőinél.

Budán Kiss István Könyvkötő és Könyváros

Debretzenben Prof. Sárvári Pál.

Egerben a' Püspöki Typografiának Factora
Gyalógui.

Fejérváron Könyvkötő Lany.

Győrben Prof. Németh László.

Kassán Tiszt. Préd. Kováts István.

Ketskeméten Könyvkötő Veresmarti.

Komáromban Prof. Katona.

Kolosváron és Szebenben, Hochmeister.

Lossontzon Tiszt. Préd. Babarik Ferentz.

Miskóltzon Pr. Váradi Gerzson, és Könyvkötő
Miskóltzi János.

Nagy-Körösön Prof. Fodor Gerzson.

Nagy-Váradon Tiszt. Préd. Szaklányi.

Pápán Prof. Látzay József.

Pesten Kiss István Könyvkötő és Könyváros.

Pétsen Könyvkötő Veidinger Márton.

Posonban Wéber Simon Péter Typograph.

Sáros-Patakon Gellei József Prof.

Szigeten Máramarosban T. Préd. Gáthy István.

Wesztprémben Typograph. Sammer, Uraknál.

A' Szerző és Kiadó *Édes Gergely*
Nagy Vásoni Prédikátor, és az
Erdélyi Nyelv-mivelő Társa-
ság' Tagja.

* * *

Ezen folyó Elztendőben, September Hónap-
nak 17-dik napján, Ozorán Tólna Vármegyében,
Herizeg *Eszterházy* Uraságnak ménesében e' kö-

vetkezendő tsödörök, paripák, kotsis lovak, nem különben Anya-Kantzák tsikaikkal együtt, vagy azok nélkül, de már ismét újra vemhessek, kotyavetye által kész pénzért fognak eladattatni. Ugy-mint 6. Tsödörök, 15. Anya-Kantzák tsikaikkal együtt, 30. más Anya-Kantzák tsikaik nélkül, de ismét újra vemhessek, 10. három esztendős kantzák, 8. két esztendős kantzák, 6. egy esztendős kantzák. Ismét 8. három esztendős tsödör tsikók, 8. két esztendős tsödör tsikók; és 5. egy esztendős tsödör tsikók. Ezekon kívül 10. kotsiba való öt és hat esztendős szürke kantzák, és 4. kotsiba való 5. és 6. esztendős fekete kantzák. Mindenestől 110 darabak.

* * *

Azok, a' kik a' már egyesített *Magyar Kurir* és *Mercurius* Erd. Olvasói közzül, azoknak fél esztendei taksáját még ekkoráig is ki nem fizették, bizodalmasan kérettetnek általunk, hogy azt minél előbb küldjék fel az ide való Tsászári leg főbb Posta Hivatalhoz, jól megfontolván, hogy azoknak nyomtattása és postán való küldötetése, nekünk magunknak is nagy Költségünkben kerül.

Vége a' 2 dik Fertály Esztendőnek.

TÓLDALÉK.

ÖRVENDEZŐ ÉNEK,

MELLYEL

NAGY MÉLTÓSAGÚ KEGYELMES

MONYORÓKEREKI GRÓF

ERDÖDY JÓZSEF

URAT,

*midőn Nyitrai Fő-Ispánságra fényes pompával nagy
öröm között bé-iktattatnék, Nyitrán*

AZ AJTATOS ISKOLAK

MÉLY ALÁZATOSSAN TISZTELTÉK

1798.

Ki ne indulna-meg a' Nép' kiáltására,

Egymást érő ezer vig tapsolására?

Engemet-is a' köz öröm tűz hevesít,

Megyek; jól érzem, hogy e' mai Nap lelkesít.

O! mit látok! sokan mindenfelül gyűlnek,

Ószve csoportoznak, szivessen örülnek;

Szűk már a' Városunk, tért benn nem találok,

Tömve van mindenütt, a' hol tsak meg állok.

Ott himes hintokban Urak gyülekeznek,

Drága módon készült ruhákban érkeznek;

Emitt válogatott paripák nyeritnek:

Amott öröm napra valamit készitnek.

A' Vének Iffjakkal egyeledve mennek,
 Betegek felejtik bajjokat, 's fel kelnek,
 Üressek a' Házok, ki felé tódúlnak,
 Minnyájan hirtelen vigságra indulnak.

Nyitra Vizének-is Nimfája, mi dolog,
 Emelkedve nézi, 's édesen mosolyog.
 Tapsol örömében, érzi boldogságát,
 Ezután leendő jó állandóságát.

O! Arany Szerentse! úgymond, vigadjatok!
 Felséges Istennek Hálákat adjatok!

Nyitra Vármegyében majd támod bátorság,
 Minden szegletében fenn lesz az igazság.

Ezt mondván vigadva el bukik, folyását
 Restelli, kívánja nálunk maradását.

A' Zobor-is fellebb emeli a' fejét,
 A' felhőkkel jádzó kősziklás tetejét.

De ime! érkezik hozzánk a' Ditsőség!

Arany szekerében! vele nagy Fényesség!

O! ide! — itt állj meg! boldogítsd Megyénket!

Kit széllyel hordozol, mienk: — Áldj meg minket!

Szorosan meg tartjuk Szívünkben, Lelkünkben.

Ezt már régen vártuk, add hiv kebelünkben,

Ezért fogjuk a' Jó Egeket áldani,

Fogunk szünet nélkül Hálákat mondani.

Meg nyertük. — O öröm! a' Kapuk meg nyílnak,

Öröm szózat között minnyájan vidulnak,

Haljuk!!! TSÁKY JÓZSEF Hazánk ékessége,

Régi Nemzetjének ditső Fényessége!

Felséges Királytúl vett nagy hatalmával,
 A' szivekbe ható ékes szóllásával,
 ERDŐDI JÓZSEFNEK Nagyságát meg vallja,
 Érdemihez képest égig magasztallja.

Kedves Hazájához ditséri hiveségét,
 És minden dolgokban tsuda elzességét:
 Őtet nekünk azért, 's úgy ajándékozta,
 Hogy ügyünket a' Köz jóra kormányozza.

Hallom tapsolását a' meg örült Népnek,
 Már is magát tartja boldognak, és épnek,
 ERDÖDYT mindenütt buzgó tisztelettel;
 Emléttik, 's fogadják forró szeretettel.

Ditső Név! ERDÖDY! Szivem örömben ég,
 Te vagy? — légyen áldott! ó áldott a' Szent Ég!
 Tudom én, 's esmérem Nemednek Nagyvoltát,
 A' régi időknek mert olvastam follytát.

A' Nagy TAMÁST minden irások ditsérik,
 És, a' kik tsak tudnak valamit, ismérik,
 Neve fenn van írva a' tsillagos Égben,
 Még Magyar lesz, lélzen fényes ditsőségben.

Hafznát úgy kereste Édes Hazájának,
 A' mint kívánhatta Kedves sajátjának,
 Bőséges tanátsal, éles okossággal,
 Védte Országunkat rendes igazsággal.

Ha ez nem vólt elég, fel emelte Kárját,
 Az ellenség ellen fordította Kardját,
 A' Pogány Töröknek rontotta fegyverét,
 A' merre tsak fordúlt, kontzolta emberét.

Szómszéd Országokban rakott nagy táborát
 Bátrán széllyel verte, 's tapodta sátorát;
 Mert első gondja vólt a' helyes rendelés
 Minden dolgaiban bátor el tőkélés.

A' Gögös Basának nem-de futtni kellett?
 A' midön ERDÖDYT látta maga mellett.
 Aztat Sisek Vára tsúfúl ki nevette,
 Tamásnak fejére a' kofzorút tette.

Tehát Rudolf Tsászár méltán reménségét,
 Ebben helyhezette Népének épségét.
 Ditséretét Róma felesleg tetézte,
 Mikor kereszténység' Védjének nevezte.

Úgy van: mert nem tsak ott mutatta kéfzségét,
 Ha kereszténységnek verte ellenségét;
 Szivében hordozta Isten' tiszteletét,
 A' Religionak buzgó szeretetét.

Mit mondják' Zsigmondrúl, Péterrúl, 's többekrúl?
 Kiket világ ismér Tselekedetekrúl:
 Hazánknak hafználtak sok-féle módokkal,
 Kivált-képpen hafznos tanáts-adásokkal.

O JÓZSEF! hát Töled mi jót nem várhatunk?
 Meg lesz már javunkra, a' mit kívánhatunk:
 A' Nagyok tsak Nagyot, úgy tartjuk, nemzenek,
 Az Oroszlányok-is lám mást nem nevelnek.

Ki légy, Hont Vármegye előbb tapasztalta,
 Nagy böltsességedet mindég magasztalta.
 Téged ditsér, 's kedvel Posegának Népe,
 Hol örökké fenn lesz Jóságodnak képe.

Nyitra! hát bötsüld meg drága Szerentsédet,
Bátorságban élhetz, ne féltzed Megyédet.

Vidullj! már ezután arany napid kelnek,
Régi kívánságid bizonnyal bé telnek.

Nem rakja a' Gonofz vesztetre félzkeít,
A' Kaján irigység ártalmas töreit,
Nem fog sanyargatni a' déltzeg keménség,
Mord természet, vagy fel-buffadott Kevélség.

Mert a' Fő-Ispányod olly ritka Méltóság,
A' Kiben tündöklik minden-féle Jóság:
Ebben mindenekhez hajlandó kegyesség,
Vagyon bő értelem, mélly titkú böltesség.

Mi nap-is láttuk, vólt tétovázó kétség,
Midőn tanátskozott együtt a' Nemesség;
De ERDÖDY közbe valami jót mondott.
Minden félre vonás ott le tsillapodott. —

Sok szép Ékességit ki tudná számlálni?

Elég, ha győzhetjük azokat tsudálni.

Nem merem meg mérni a' Tenger' mélységét;
ENNEK nem érem-el Érdeme' felségét.

Inkább ez Innepre más módot keressünk:

A' Szent Oltárokhoz minnyájan siessünk,
Felséges Istennek ezer hálát adjunk,
Két kéz fel-emelve Énekeket mondjunk.

Mondjuk: Éljen, Éljen Számos Esztendőket,

O! töltsön ERDÖDY Szerentsés időket!

Légyen köz haszonra fényes ditsőségben!

Légyen fris, állandó, 's erős Egélségben!!!

* * *

*Nec verbum verbo curabis reddere fidus
Interpres; nec desilies imitator in arctum.*

HORAT. Ep. ad Pis.

Ecquis ita e multis adamantina pectora gestas
 Aut triplici circa pectus ab aere riges;
 Ut non laetitia populi moveare ruentis?
 Undique plaudenti non moveare sono?
 Me quoque (quid simulem?) communia gaudia tangunt,
 Inque suas partes imperiosa trahunt.
 Interiora subit Deus, illo agitante calesco:
 Sedibus aethereis haec venit aura, sequar.
 Sed quid? quid video? concurrunt undique cives,
 Continuo plausu personat omne forum.
 Ampla licet, densis arctantur compita turmis,
 Vix, ubi consistas, est reperire locum.
 Utraque deproperant aetas, juvenesque senesque,
 Quique potest aeger relinquere strata, facit.
 Evacuata domus quaevis; mirabile dictu!
 Urbs tota excitur sedibus ipsa suis.
 Isthic Nobilibus Clerus Proceresque remisti
 Vestitu et rhedis clarius igne micant
 Prae reliquisque Viri spes certas ore disertis
 Eminus allectant, dulce decusque cient.
 Illic siliceum resonans quatit ungula stratum,
 Ungula Sessoris facta superba manu.
 His patrius Miles vitam pro Rege paratus
 Propere, virtutis dat documenta suae.
 Illic Teutonicus laetis conspirat amice
 Rebus, et affinem se probat esse bonum.
 Illuc accelerat gressus recutita propago,
 Ex humeris festa subvolitante toga,
 Atque suo ritu felicia quaeque precatur,
 Signaque laetitiae dat manifesta suae.
 Inde Magistratus turcae prope limina portae
 Gratantum pleno fungitur officio,

Atque suos cives, quotquot sunt, seque potenti
Demissa insinuat voce patrocinio.

Huc studiosa Cohors veteres visura triumphos
Aduolat, aut qui olim ritus ovantis erat,

Digna sui votum depromere praesidis ore,
Dignaque supremi praesidis alloquio.

Hinc corylo mistum reboat cum sulphure nitrum,
Attonitosque facit de novitate rei.

Illinc de Zobriis reparabilis assonat Echo
Rupibus, et miscet seria multa jocis.

Ipsa Nitrae levat implexum, spirisque decorum,
Et niveo candens puluere Nympha caput,

Splendoremque diu festae mirata diei,

Praecipiensque animo commoda maxima ait;

O! quibus est cordi communis cura salutis,

Omnibus applausum congeminate modis,

Atque animi grati cumulando altaria donis

Nulli sinceræ parcite laetitiae.

Aequa Themis rursum nostris illabitur oris,

Prona diu gratas continuare moras,

Et ruit in praeceps venalis frausque, fidesque,

Multa quid? exinceps aurea secla fluent.

Dixerat, et vitreis lente demersa sub undis

Vix visa est solitam continuare viam.

Censes nostris rebus captam usque secundis

Continuae penitus paenituisse fugae.

Nec minus attollens sese cum vertice caluo

Altis colludit nubibus ipse Zobor.

Vera cano. Late populi spectare potestis,

Quos capit effuso Carpathis ora sinu. —

Ecce! sed ecce! venit jam aurato Gloria curru,

Cumque illa mirus splendor, et omne decus.

Huc ades e cunctis pulcherrima sola deabus!

His terris stabilem fige benigna pedem.

Quem Tu propitio vehis ad sublimia cursu,

Noster is est: nostrum hic figito Palladium.

Non mera materies jactabit se Hospite tanto,

Artificis docta ter superata manu;

Sed mens candidior nive (quid vero prius illa?)
 Non dedignandum porriget hospitium;
 Unde nec elabi dabitur; nec ferre moleste
 Perduraturas tempora longa moras.
 Unde caescentes memori sub pectore grates
 (Omnibus unus hic est spiritus) astra ferent. —
 Vicimus! o sussaltantis mera gaudia cordis!
 Murmur amabile jam sistite! porta patet.
 Porta patet, per quam TSÁKY JOSEPHE subintras,
 O Generis Columen, dulce Decusque Tui!
 Atque vicem Regis functus, quem Gloria sepit,
 Et in perpetuos sepiat usque dies!
 Jure potestatis collatae, jure potentis
 Eloquii, veteris jureque amicitiae,
 JOSEPHUM ERDÖDY sinceris laudibus ornas,
 Et meritis plenum tollis ad astra virum,
 Et carae Patriae, Regique, Deoque fidelem
 Publica confertim per documenta probas;
 Et nec magnum animis, summis rebusque gerendis
 Miranda natum dexteritate taces;
 Atque ita, prae reliquis, nobis dare jura paratum,
 Gloria quae nullo est emoritura die,
 Conditione illa donas; ut commoda curet
 Publica privatis non nocitura focus,
 Supremi Comitatus defungens munera apud nos,
 Quae fuit haud uni Sparta petita viro. —
 Sed rursus populi spisso cum murmure plausum,
 Signaque laetitiae congeminata novae
 Audio. Nimirum felicem se videt omnis,
 Cui pendere datum est hujus ab ore viri!
 Undique dulce sonat ter amabile Nomen ab *Erdöd!*
 Illi surgit honos undique, surgit amor.
 Praecipua ratione tamen consurgit ab illo,
 Cui Nitriae exornat Mitra secunda comas,
 Cujus Nestoreo toties Musae ore loquuntur,
 Hungarico quoties, aut latio ore volunt. —
 ERDÖDY! o decoris nomen plenum! o decus ipsum!
 Fallor ne? an nostros TE video ante oculos?

Flagro laetitia. O ter et amplius astra benigna!
 O fortunatas terque quaterque vices!
 Non ego sum tanti mensurae nominis expers;
 Sunt mihi summorum lecta trophaea ducum.
 Quae non, quaeso, *Thomam* Patriae monumenta loquuntur?
 Et quae non magnum nomine, reque probant?
 Ille cui ignotus prorsus queat esse, quis, oro,
 Tam patria rudis, ac hospes in historia?
 Sideribus decus hoc insertum Gloria cinget,
 Hungarico dum de Sanguine gutta fluet.
 Non aliter patriae curavit commoda terrae,
 Quam curare solet commoda quisque sua.
 Ad latus illius Prudentia, Consiliumque,
 Justitiaeque soror non temerata fides;
 Et labor assiduus, decretaque praemia gnavis,
 Atque maritali Jura pudica thori.
 His rebus crevit pax, atque domesticus ordo;
 Finibus a patriis pulsus et hostis erat.
 Sin minus; extendit dextram metuendus in hostem,
 Atque inimicorum messuit ense caput.
 Testis erit Turcus, toties quem fecit inermem,
 In cumulum caesis prostituitque viris,
 Castraque metantem vicina per aequora campi
 Confusis rebus jussit abire domum;
 Aut, quos Martis opus, sperataque palma proteruos
 Fecit, auernales reddidit inferias.
 Tantum justitiae devotum pectus, et ordo
 Debitus evaluit progenerare boni!
 Inflat unde ducis fuga perniciose secuta,
 Umbra *Erdödiadis* semi-premente-virum.
 Tunc tu nonne Sisek rumpebas ilia risu?
 Atque *Thomae* capiti laureaserta dabas?
 Spes et in hoc omnes Tu docte Rudolphe locabas,
 Et populi quavis commoda parte Tui?
 Tuque tuis cumulum tribuebas laudibus omnem
 Roma salutiferis semper amica viris,
 Quando sacrato inter praeconia cetera laudum
 Cinxisti *Herois Christiadam* ense latus.

Et merito. Nec enim tantummodo promptior ibat,
 Quum reprimenda armis turba inimica fuit,
 Turba colens animo instabilem, sua Symbola, Lunam,
 Christiadumque sacri nominis impatiens;
 Summa sed illius semper sub corde latentis
 Cura fuit verus Religionis amor.
 Quid de Sismundo dicam, Petroque, aliisque,
 Mitra, sagum claros quos facit, atque toga?
 Quive gradus Patriam collustravere per omnes,
 Defectum lucis nec subiere suae?
 Quos faciunt omnem celebrandos facta per orbem,
 Facta per innumeros non moritura dies.
 Abs Te igitur quae non *Josephe!* expectare licebit?
 Sistere quis limes commoda nostra potest?
 Nempe aquilae imbelles nequeunt generare columbas;
 Nec timidi leporis laena, leoque parens. —
 Quam sis excelsa prognatus origine, quamve
 Ad Patriae factus publica lucra Tuae,
 Non opus augurio; Tua splendida facta loquuntur,
 Per volucrem fastis perpetuata diem.
 Intrepidum pectus, justoque rigore subactum
 Hontenses, Ipolis dum fluet unda, scient.
 Nec Poseganorum muto sub corde latebit
 Rara animi bonitas, et popularis amor.
 Temporibus duris Patriae, Regique fidelis
 Effugiet tumulum, et semper aperta manus.
 Felix ergo tuam magni fac Nitria sortem,
 Qua te prae reliquis propitia Astra beant.
 Jam segura potes totis gaudere diebus,
 Omnibus impleri laetitiaeque modis;
 Aurea quando tibi quaevis Aurora resurget
 Tot desideriiis usque vocata tuis.
 Nec struet invisos exlex vecordia nidos
 Excludet gravidum semina nulla nefas.
 Invidiae pedicas nullus premet insidiosas,
 Nec tumidus fastus jura tremenda dabit.
 Praepediet caput, in cuius vultu usque renidet
 Et gravitatis honos, et bonitatis amor,

Cujus sine carens nota est dignatio in omnes,
 Ingeniumque sagax, eloquiumque potens.
 Nupera scena novum tibi porrigat argumentum,
 Me, si quis dubitas, non nisi vera loqui.
 Quaestio mota gravis. Studia in contraria prorsus
 Scindi conspecta est integra Nobilitas.
 Sat diuturna quidem vix concertatio finem,
 Immo incrementum sumere visa fuit.
 Sed simul ac *Josephus* solverat ora disertus,
 Si plausum excipias, conticuere viri.
 Cetera quis memorare queat decora omnia fando?
 Mirari, satis hoc, si valeamus, erit.
 Tangere qui potuit maris infima strata profundi,
 Summum harum laudum tangat et ille apicem.
 Nos ratione alia festos celebremus Honores,
 Aras ad Superum contugiendo sacras,
 Atque Deo Summo versis ad sidera palmis
 Mille profundamus carmina, mille preces,
 Vivat ut *Erdödy Josephus* terque quaterque
 Felix, et quoties nec numerare datur.
 Vivat ut *Erdödy* in majoribus omnibus unus,
 Quamque capit, reliquis praeferat Ipse diem!

---

* * *

E r d é l y b ö l .

M. Vásárhely, Böjt-elő Havának 2-dikán, 1798.

„A' Magyar nyelv-mivelő Társaság nagy méltóságú
 Erdélyi Gubernator Urunknak, mint a' Társaság' nagy
 méltóságú Elöl-ülőjének Excellentiájának kegyes engedel-
 méből, és parantsolatjából az újság levelek által rendes
 Gyűlései' foglalatosságainak rendit summáson az érdemes
 Közönség' eleibe kezdi terjeszteni. Nem gyermeki maga-
 mutogatásából; mellyre sem oka, sem kedve nintsen:
 hanem tiszteletből, és tartozó kötelességből. Hogy meg-
 lassák mindenek: Hogy ez a' Nemes Igyekezet még el

nem enyészett, hanem az Égek' kegyelméből él, nevekedésében vagyon, 's-Dajkáit, és Barátaít, tehetségének szikrái által a' hajdoni jó reménségnek édességeivel gyönyörködtetheti. Hogy azokat az illendőség' Törvényeit, melyeket maga eleibe szabott, szentül megtartja; a' házi kedves Déák, és az idegen szükséges nyelveknek rövidségét, 's a' Hazai Nemes Rendek-, Nemzetek-, és Vállások- közt érzékenységet szerzeni; a' Felsőges Rendelések', Törvények' Szentségét, és bevett jó Szakások' rendit megilletni, és Magyar nyelvet tsinálni nem akar. Hanem a' mi időnkben Nemzetünk' dicséretére igen meg szaporodván az Irók; hogy ezek közül némellyeknek, kik magokat talám formálni akarnák, munkáik' rendiben, a' tiszta, erőltetés nélkül való, és a' nyughatatlán újjításoktól még az Irás módjában-is irtódzó jámbor igyekezetnek mind rendes munkálódásai' rendiben, mind a' rendes folyó Darabokban, példáját adja. És hogy az Ifiak vegyék észre magokat: hogy az igaz Ékes szollásban, mint a' kép irás' mesterségében, a' munka tsak akkor félséges, ha Tárgya a' szivben érzékenységet, ki-dolgozása az elmében tüzet, le irása, és ki-mondása a' dologban eleveniséget, 's a' szemlélőben gyönyörüséget tud gerjeszteni. — Továbbá hogy az ártatlan Tárgyoknak választásában útmutasson; a' Hazai Régiségeket, ritkaságokat, 's jelenéseket egybe szedje; a' nevezetes terméseket meg esmérje; a' Hazának, és történeteinek esméretére szolgáló, sok szerentsétlenségek alá vettetett apróbb készületeket egybe gyűjtse; 's ezeket meg esmertetvén, azok számára, kik hajdon azoknak tudós ki-dolgozásokra, 's fejtegetésekre belső hivatalokat, 's külső tehetségeket fogják érezni, megtartsa. Ez által pedig azokat, kik anyai nyelveket tudják, és szeretik; azzal meg békéltesse: mások előtt annak betsületet; magának pedig a' nyelvnek bővebb játékot adjon, és nagyobb világot gerjeszzen.

A' Gyüllések' folyamati' rendiből észre fogják a' Társaság' Barátaít azt is venni, hogy a' Társaság' igyekezetének, 's költségeinek határai koránt sem tsak a' folyó Daraboknak egybe szedése, 's ki adása: hanem a' feljeb-

bek szerént sokkal több. A' Tudósítók, és bé-küldők meg-látják, hogy még az apró, és maga idejében haszon-vehető tudósítások-is, mellyek természetek szerént, a' ki adatni szokott munkákban, olly hirtelen helyet nem vehetnek, nem vesznek-el. Végre a' rendes munkák most kezdetben, minden igyekezet mellett-is, a' szolgálat, 's kinek kinek élete modja-béli foglalatossága, és olykor magokat elő-adó által-láthatatlan akadékok miatt haladván-is: mindazáltal ezen folyó Tudósításokból, mind a' munkás távul lévő Társok, a' Társaságnak szakadhatatlan, és hasznos igyekezetének folyamatját látván, meg fognak egyfzersmind arról is győződni, hogy a' rendes Darabok' ki-adásában, meg történő haladék, és késedelem miatt, senkinek-is a' botránkozásra méltó oka nem lehet.

1798-ban Boldog Ászony Havának 21-dikén M. Vársárhelyen, a' Magyar Nyelv mívelő Társaságnak rendes Gyűlése tartatik:

1-ör Olvastatnak a' XXIX, és XXX-dik Gyűlések' Jegyző-könyvei. Az utolsóban egyik végzés a' lévén, hogy a' rendes Munkáknak ki-adása, nevezetesen némelly szükséges tzikkellyeknek el-készítése, és késő be-küldése miatt késvén; hogy addig-is mig a' II-dik Darab ki adattathatik, a' Társaság' jó rendel való folyása, 's jó karban való állapotja, és mivólta mindenek előtt nyilván légyen: a' Gyűlések Jegyző-könyvei érdemesebb tzikkellyeinek summás foglalatja az Újjság-Levelek által tétésék közönségessé: ennek következésibe jelenti a' rendes Titoknok, hogy Újj-Efztendő Napjára személlyesen bémenvén Kolosvárra, és a' Fő Méltóságú Gubernátor Úr Excellentiájánál meg jelenvén, ezt a' végzésit a' Társaságnak, ő Excellentiájának, mint a' Társaság' nagy Méltóságú rendes Elöl-ülőjének, meg jelentette; és ő Excellentiája azt nem tsak helyben hagyta, hanem javaslan-i is méltoztatott.

2-szor: Számba vétetik a' szokás szerént a' múlt Gyűléstől fogva való állapotja a' Kassának. Most a' Jól-tévők rendibe érdemesekké tették magokat, nagyobb, és

kissebb mértékben: Méltóságos Generálisné Özvegy Gróf Bethlen Pálné, Báro Kemény Kristina Asszony ö Nagysága, Iffiabb Gróf Festetics; a' Kisérője Takáts József, Szarátai Plébanus T. Kosa István; Ts. Somllyai Pléb. és V. Esperest Ferentzi Péter, Szász Kézdi Rector Fogarasi Sámuel, Kolosvári Akademia' Rector K. OO. beli T. P. Bolla Márton Urak.

3-szor: Szép, és betses Levelek által mellyek felolvasattak, jelentették magokat közelébb: Lovas Generális Méltóságos Gróf Gvadányi József Úr Szakoltzáról; Méltóságos Oberster Borsos Tamás Úr Gyergyó Csomafalváról; T. Káplány Edes Gyergelly Úr Veszprémből.

4-szer: A' Társaság' Gyűjteményei a' múlt Gyűléstől fogva szaporodtak e' szerént: Nagy Károly Urtól Zaránd Vármegyéből hét darab szép Értzel, köztök egy darab Magnes-kő; Méltóságos Gróf Özv. Bethlen Lászlóné, B. Bánffi Klára asszony ö Nagysága a' Társaság' Igyekezetihez való buzgoságát esmét újjította 16 darab szép ritkaságokkal; ezek közt nevezetes egy darab Törf-Egő Földből a' probából, mellyet Keresztesi Jozságában Méltóságos B. Nalátsi József Zaránd-Vármegyei Fő Ispány Úr tétetett; és két darabbal 1783-ban a' Fekete Város helyén, a' földbe talált régi epület padimentumán volt Mosáikból, mellyel a' pädimentumon vólt képek ki-vóltak rakva kotzkáson. Parajdi Controlor Nesselfeldi Koprziva Ferentz Urtól egy 4 szegü Márvány Táblátska, melly találtatott a' mostani Károlyvári váron felyül a' dombon, ugyan 1783-ban talált Pädimentumból való. Ibrányi János Urtól egy régi Pogány vagy Római rövid vágó, és szúró réz fegyver, tört nyele gombjával, és egy réz peretzsel; mellyek 1797-ben Nemes Magyar Országban Ungvár Vármegyében a' Szobrántzi határon több hasonlókkaal találtattak. Kéz Irások jöttek-bé: *Ferdinánd Király' Erdélybe küldött Commissariussinak relátiojok*, régi irás, és véle több régi Irások; pénzen Szereztettek-meg, ritkaságokért 10 aranyon. *Modus exercituandi Transilvanorum*, mellyre talám II-dik Lajos Király' Rákos Mezei Decretumának 12-dik Tzikkellyében tzelezés vagyon; költ 1463.

ban csak a' közönséges fel-kelésről szoll, és csak a' Nemesekééről, 's Székellyekéről, jött a' Tudos Benkő József Urtól. N. *Fejedelem Bethlen Gábor Testamentuma* jött említett Contralor Koprziva Urtól, egy szép tudos Levéllel, melly el olvastatott. Benne a' fenn említett Pádiamentumoknak le-irások, 's az elsőnek le-rajzalása, Ketskekői Pintze, 's haszon vehető tudósittások, és utasittások. *Erdélyi régi történeteket, világosító szép tudós kis-munka*; küldötte fenn irt Rector Bolla Úr. *Egy K. I. mássa Modváról*, és Tudósittás más Erdélyi Történeteket illető K. Irásokról, küldötte Brassai Ev. Rector Teutsch Úr. *Gróf Bethlen Elek Ur utazása Göttingából Koppenhágáig Dániába. Az állatok Országának rendes, és már kész le-irásának mutató tablája*, Enyedi Professor Benkő Ferentz Uré. A' Károly Fejérvári *Csillag néző Torony le-irása* Seelmán Károly Urtól. A' *Magyar Szó Tár' hefzítéséről tudós vélekedése* K. Fejérvári Senator Szent Páli István Urnak. A' *bányászi bal vélekedésekről* Abbrudbányai Kováts Lőrincz Pál Urtól, szép kis-munka. Fő Tifzt. Némethy József Csiki Fő Esperest Úr küld némelly Csiki Templomok' küszöbjein, 's harangokon való régi Irásokot. Prof. Tertina Mihály Úr tudósittása, némelly Magyar Országi, kivált Bihar Vármegyei ritkaságokról, találmányokról, 's közönséges Igyekezetekről a' szükséges utasittással. Mgs Iff. Cserei Farkas Urnak dérek tudósittása a' múlt 1797-dik Esztendőben, *Sz. Somlyon talált Kintsről*, azoknak le-irásival. Mellyeknek alkalmatosságával nem kitsin kérdés támadhat arról; hogyha Aurelianus Tsászár 272 táján a' Római Coloniákat ki-vívén Erdélyből, ezt a' részt Datzsiának egészen fel hagyta: hogy kerültek ezek a' pénzek azután ide? holott azok az Imperátorok, kiknek ezek Pénzei, mind Aurelianus után éltenek.

Nyomtatott a' Társaságnak ajánlott kövyvek: Az Erköltsöknek, és a' Világi Dolgok folyásának kised Tüköre Verseken; készítette Kedves Nemzetének hasznára Sepsi Martonosi Gyujtó István a' Parajdi Ts. K. Soo Tifztségnek Má'sa Mestere. Kolosvár 1797 8. 1. Péteri

Takáts József Költeményes Munkái, Béts 1796 8. r. ismét Verseken. *De Discretionem Spirituum a' Tudós Cardinalis Bona' Munkája* újra ki-adta Fő Tifzt. Kánonok, és Apatúr Vizer Adám Úr, Péts 1796 4. r. 'Sebbe való Könyv., ki-adta Kis Janos Nagy Baráti Prédikátor, Pósony 1791 12. r. igen szép olvasó könyvetske: *Versuch einer Magyarischen Sprachlehre mit einiger Hinsicht auf die Türkische, und andere morgenländischen Sprachen von Paulus Beregszászi der Philosophie Doctor etc.* Erlangen 1797. Még kélsen vagyon ennek a' Tudós Urnak egy szép, és a' Magyar Nyelv eredeti esméretére, 's világának terjesztésére szolgáló tudós Munkája, u. m. A' Magyar, és a' Persiai nyelveknek egybe hasonlítása; melyet hogy ki váltván a' nyomtatótól közönseggé tegyen: tsak a' jó Hazafiainak segedelmeket várja.

5-ször: Rendes kész Munkák bé-mutattatnak. 1) A' Nevek hajlásáról irt Darab. 2) A' régi némelyektől elveszetnek tartatott Kun nyelvnek példája a' Sz. Mark könyves Házából. 3) A' Székellyek Eredetéről talált, 1533-bán régi Irásokból egybe szedett Munkának Magyar fordítása. 4) Ugyan erre tett Jegyzései Procurator Zabolai Urnak. 5) Ugyan arra Márburgból küldött Tudós Jegyzései Székelly Márton Urnak. Ugyan ezek mellé tétetnek, az ez előtti Gyűlésekben már bé-mutattatott ezen tárgy' Világosítására tartozó Jegyzései Abbé Eder Urnak Szebenből, és említett Beregszászi Pál Urnak Erlángából. M. Vásárhely a' Magyar Nyelv-Mivelő Társaság Gyűléséből Böjt-elő Havának 2-dik Napján, 1798.

Aranka György

a' Társaság Rendes Titoknokja.

„Valóságos elő-adása azon fel-zendülésnek, a' melyre a' Frantzia Követség egy három színű Zászlónak ki-függesztése által, Bétsben, Aprilis' 13-dikánn 1798-bánn alkalmatosságot szolgáltatott. Le-iratott egy annak szemmel-látója által.”

Egy ilyen titulusú, itt tegnap előtt Német nyelven kiadatott kitsiny nyomtatott Irásotskában, a' következő módon adatnak elő az ezen hónap' 13-dikának estvéjén a' Frantzia Követ' házánál történt dólgek: — „

„Az Austriai Jobbágyoknak az ő Fejedelmekhez viseltető hivsége és köz-hajlandósága, a' Frantzia seregek' elibe azon szempillantatban, midönn azok, az örökös Státusoknak szivéhez közelitettének volna, kemény gátat helybeztetett, és a' Leobeni Praeliminárek' által, Campo Formióbann az utánn meg-köttetett békefségnek fundamentomát meg-vetette. A' Császár olyan reménséggel, hogy a' Frantzia Országoló-szék a' békefséget éppen oly szivéből ohajja, mint azt minden felöll ki-nyilatkoztatni igyekezte, azt gondolta, hogy a' tsendefségnek egész Európában valo helyre-állítására fundamentomot teszen, a' midönn a maga Jobbágyainak még nevezetes ádazatokkal is meg szerzette a' békefséget, a' mely ezen ember szerető Monárchának mindenkor szivbéli kívánsága vólt. — A' békefség' természetü követezésének kellett lenni, hogy ide egy Frantzia Követség jöjjön. De semmi előre való barátságos egyet-értés nem tétetődött azon gyanittatható ujítások iránt, a' melyeket a' Frantzia Követek majd minden Hatalmaságoknál kívántanak. Bétsben leg alább a' Generál *Bernadotte'* meg-érkezése, mikor a' Publicum' nem is gondolta volna, véletlenül esett. Ő maga, a' Diplomatikai foglalatosságekban egészen gyakorlattan, 's tsak a' hadakozáshoz szokott lévén, itt olyan állapotban vólt, a' hol néki mindenben a' maga Secretáriusaitól és Adjutánsaitól kellett függeni, a' kik a' Követnek hadi tüzefségével éppen oly kevésbé látszottak meg elégedettek lenni, mint ő maga azoknak erőszakoskodó feu-héjjazásokkal. Ő minden-keppen erőltette magát, hogy leg alább eleinten, masokat el-kotelező, és magát

tartóztató legyen: hanem a' hozzá tartozók nem így mutatták ki magokat. Ezeknek csoportja valami el-szilajult, értelem nélkül-való, ifjú emberekből állott, a' kik a' Nemzeti törvényre, és a' Társasági rendtartásra való minden tekintet nélkül, mindent, a' mi más Nemzetek előtt szent vagy tisztetségben tartató dolog vólt, ki tsufoltanak, mindent, a' mit másként találtak, mint sem nállok vagyon, tsekélynek tartottak, és ditsekedéseik által kevés jó igyekezetet mutattanak az iránt, hogy a' két meg-bekélt Hatalmaságok között, a' barátság' kötelét meg-erössíteni igyekeznek. A' jövőre mélyen bé-látó emberek már akkor sem sok jót reménylettenek: hanem a' Bétsiek' jó indulatja ezen fiataloknak maga-vetiségeket az ő ifjuságoknak és tapasztalatlanságoknak, vagy is neveletlenségeiknek tulajdonítván, azt el szenvedte, és a' Cs. Királyi Ministerium az ő sok szemtelenkedéseiket szánakozó szemekkel nézván, a' Követséghez kedvező mértéklettséggel viseltetett véle ki-elégítő engedelmezséggel bánt, és reményletté, hogy a' Frantzia Ország-ló-széknek a' dologba való bé-látása, segiteni fog azonn Lebetetlen, hogy a' Frantzia Ország-ló szék ezen embereknek személyes tulajdonságaikról tudósítatva lett volna; külömben nem választott volna olyan embereket, a' kik a' két Hatalmaságok között való jó egyet-értésnek fenn-tartására, megerössítésére, és a' magok Nemzeteknek, attól való tiszteletésére, a' melyhez ök küldettettek valának, ily kevésé vóltak alkalmasok.—, Hanem ezen állapotban is tsak rövid ideig maradtanak a' dolgok. A' Követnek maga-viselete minden nap' alkalmatlankodóbbá, és az ő embereinek éretlen szemtelenkedéseik el szenvedhetelenebbekké váltak. A' Követség szembe-tünő kedvetlenkedéssel el-került a' tisztetségben tartatott emberekkel minden társalkodást, és tsak a' meg vetett szökevényekre, és azon idegenekre terjesztette ki azt, a' kik ahoz az Országhoz, a' mely öket a' maga kebelébe önként bé fogadta vala, háládatlanokká lettek.—A' Frantzia Követség azon láttatott munkálódni, hogy a' két Hatalmaságok között, akarmibe kerüljön is az, hasonlást gerjeszzen. Minekutánna szám nélkül való alkalmatlankodásai és borszontó kívánságai, a' Cs. Királyi Ministerium által rész szerént ki elégítették, rész szerént megtagadtattak

vólna, már jelen lenni gondolta azon szempillantatot, a' midönn Bétsnek békeiség-szerető lakosai között hasonlast gerjeszhet, vagy pepig ha azt véghez nem vihetné, innét jó szin alatt el-távozzhatna, és a' két Hatalmafságok között ujj egyenetlenségeket gerjeszthetne.—A' következő történetnek elő-beszéllése, az ő plánumát és gondolatainak járását, közelébről nyilván valóvá teszi.—

„Mely kevésé esmerték ök az Austriai Jobbágyoknak egy mindenektől szerettetett Ország-Fejedelmihez viseltető hajlandóságokat és hüségeket! Mely hibasáon reményllették ök, hogy azokat a' történeteket, a' melyek fájdalom más fő városokban az emifsáriusok által előre meg-készítették, 's az utánn az ifju puzdori fejek által végre hajtattak, Bétsbén is meg-ujjithatják! — Generál Bernadotte a' folyó Aprilis' 12-dikénn és 13-dikánn minden költségét, a' mije csak még az ő Credit levelei szerént a' Bánkósoknál hátra vólt, magához vette. Az Udvari theátrum Lozsimesterének tudtára adta; hogy ő, egy ide-jövendő újj Énekes személyért való elő-fizetésbe nem botsátkozhatik belé; mint-hogy nem soká el-útazni szándékozik innét. Titkon egy Zászlót készítettett, és ezen munkát a' mester-embernél azzal a' szembetünhető szorgalmaztatáfsal siettette, hogy annak Aprilis' 13-dikánn dél utánnra készzen kelletik lenni, mivel az, néki azutánn semmit nem használhát. Ha ezen mester-emberek ezen ritka munkának nállok lett szegöd-tetéséröl az Elöljárók előtt kötelességek szerént jelentést tettenek vólna, úgy talám még ez a' próba is gyümölts nélkül maradott vólna. Hanem, mindenek a' leg nagyobb tsendességgel történtenek, és a' Publicum még Aprilis' 13-dikánn egy váratlan dolog által meg-lepetett.—Gen. Bernadotte t. i. egy valami négy réfni hofszaságu három szinü Szabadság-Zászlót a' kapuja felett lévő ablak-tornátra ki-szúrt méllyen az utzára.—

„A' ki valaha fő-városokbann tartózkodott, képzeletet formálhat magának egy ilyen szembetünő jelenésről. Az előbbször ott el-menők, a' kik ezen szokatlan komédián való bámulásban meg állottak, sem azt, a' mi erre alkalmatofságot szolgáltatott, sem annak tzeljét, nem tudhaták; hanem midönn az utánn a' nézők' száma nevékedett, és a' dologról való elmélkedésre alkalmatofságot szolgál.

tatott, igen külömb-külobmb-féle magyarázatok tétettek egy ezen vidékekenn ily szokatlan jelenésről. Némelyek háborut jelentő vér-zászlónak, mások a' Császár ellen való trutzolásnak és az Austriai Nemzetenn történő motsoknak, ismét mások támadásra való meg-hivattatásnak tartották lenni. Ezen vélekedéseket szaporította még az az el-terjesztett hir is, hogy a' Zászlóra Német nyelven ezen szavak: Szabadság és Egyenlőség, vólnának irattatva; egy olyan környülállás lévén pedig ez, a' mely a' békövetkezett esteli alkonyodás miatt, mingyárt nem lehetett nyilvánosságosa.—

„Egy ily népes városban a' Követt' háza előtt, a' mely azon részén vagyon a' városnak, a' hol sok ember szokott meg-fordúlni, már ekkor minden rendből nagy sokaság gyült vólt özfűze, a' mely a' maga kedvetlenségét annál nyilvánosságosabban ki-jelentette, mennél meg-bántóbbak voltak a' kapuban állongó Követségi tselédeknek magok-viseleteik, és a' tornáztonn állóknak gestalásaik (magok mozgatásaik) mennél tsufolkodóbbak, a' midönn a' Politziai Fő-Director és a' Platz-Oberster ezen történetről tudósittatván, néhány tiztviselőkkal ide siettenek, és minden beszéd béli téhetségekkel azon igyekeztenek, hogy a' sokaságot a' tsendes el-ozlásra reá vehessék. Az a' tiztelet, a' melyben a' nevezett Elölljáró személyek az egész Publicumtól tartattatnak, reményllhető-képpen munkás is lett vólna Bétsnek esmeretes engedelmeűségü lakoszaiban, ha Gen. Bernadotte éppen ezen szempillantatban, dühösködő gestalással, egyik kezét a' kardja' markolatján tartva, a' másik kezinek öklivel az ajtóra nem rohant vólna, és a' jelen lévőket, meg-bántó fenyegetődzései és alacsony motskolódó szavai által, a' leg nagyobb bolzfzonkodásra fel nem ingerellette vólna. Gen. Bernadotte, a' nagy érdemü Fő Politziai-Directornak és több szemmel látott tanáknak hiteles tudósitásaik szerént, olyan állapotban vólt, a' melyre úgy látszott, hogy olyan környülállás szolgáltatta az alkalmatóságot, a' melyet egy olyan emberről, a' kinek nevelése vagyon, mindenek felett pedig, egy ilyen ranggal fel ruháztatva lévőről, alig lehetett vólna gyanítani!&

„Most már nagyobbá kezdett lenni a' dolog; a' szünetlenül nevedő sokaság fennebb kezdett beszélni, és a'

Zászlónak le vétettetését, minden fel-tételek nélkül kíván-
ni kezdette. Hijába mentek Gen. Bernadottéhoz, hogy
vegye-bé a' Zászlót; hijába ment.bé a' Platz-Oberster né-
hány tisztektől kísértetve a' Követ' szállására, hogy ötét
a' tsendességnek ezen botránkoztató Zászló' bé vétele által
való helyre-állítására fel-indittsa. Gen. Bernadotte a' leg
meg-bántóbb fenyegetődzésekkel fogadta az Oberstert, és
egészfen el-felejtkezett arról a' tiszteletről, a' mellyel ő
ezen ember' characterének, és az ő hivatalának tartozik.
A' tisztviselek lovas és gyalog pikétekért küldöttek, a'
kik ugyan sietséggel meg is érkeztenek, és a' sokaságot
az egymásra való toldulástól a' lehető módonn tartóztatták:
hanem azon utzát, a' hol a' nép az ingerlő fenyegetőd-
zések által mind jobban meg-jobban bozszontatván, a'
Gen. Bernadotte' ablakait kövekkel hajgálni el-kezdette
vólt, már ki nem üreksithették. Ez azonban a' maga há-
zának kapuját bé-zárta ugyan, hanem a' kövek' elsője,
a' tisztviseleknek minden tsendesittő szavaik mellett is meg
nem szünt, és a' Császár, a' ki a' Népek' törvényét meg
akkor is tiszteli, mikor az, az ő Felsége személyében meg-
bántást szenved, parantsolatot adott a' Katonai Dicasté-
riumoknak, hogy az itt lévő örző sereget rukkoltassák elő,
's a' város kapuit zárják-bé, így szintén a' Polgári Dicaste-
riomok is olyan rendeléseket vették ő Felségétől, hogy a'
tsendességet mennél előbb állittsák helyre.—A' Frantzia
Követ midönn ilyen szorulások között lenni látta magát,
egy fenyegetődző levelet irt a' Külső dolgokra ügyelő Cs.
Királyi Ministerhez, a' melyben a' háza' elibe öfzsze-se-
reglett sokaságot zabolátlan népnek bát orkodott nevezni,
és az ejszakának közepette mingyárt azon szempillantatban
való elég tételt kívánt. Erre Ő azt a' szóval való választ
vette, hogy a' tsendességnek helyre állittodására mindenek
elő fognak vétettetni. Egy másodszorî irására is ugyan ez
a' válasz adatott néki irásban, és a' Párisba rendeltetve
lévő Cs. Királyi Minister Báró Degelman, a' ki nagy baj-
jal és veszedelmek között a' Követ' házához bátorkodott
menni, ezen zivataros ejszakának nagyobb részét nálla
töltötte el.—Azonban, mig minden Dicasteriomok a' kör-
nyülállásokhoz illendő készületekkel foglalatoskodtanak,
a' sokaság közzül egy valaki, kívülről a' tornáztzra fel mász-

ni, és a' Zászlót onnét le-vetni meg-probálta, mely is az utánn rész szerént meg égettetett, rész szerént izellyel szaggattatott, egy meg-maradott része pedig, a' népnek nagy sokaságától késértetve, a' katonai fő Strázsa-házhoz vitettetett, és ott, több történeteknek el távoztatása végett, a' Komendáns-tiszt által gondviselés alá vétetett.—

„Ennyire menvén már a' dólgek, és a' nép, a' Követnek házából rajta el követtetett motskoltatás és gyaláztatás által igen rend kívül fel-ingereltetett lévén, senki nem tsudálkozhatik azonn, hogy a' dolog meg többre is ment. Még az előtt, hogy a' Lovaságnak és a' Gránátérosoknak segítségeik, a' távol lévő külső városokból elő érkezhessenek volna, a' Követ' házának kapuja bé ütötett, az ablakai és az alsó házában lévő konyha-edényei öszfzetörettek, egy pár hintóji is meg károsítottak, és el-vonattattak, de a' mely utolsók az utánn a' strázsák által tsak ugyan bátorságos helyre vitettettek. Tsak a' leg nagyobb igyekezettel juthatott a' katonaság annyira, hogy a' háznak fő gráditsát el-foglalhassa, a' népet a' Követnek szobáiba való bé-toldulástól meg-tartóztassa, és mind ötet magátt, mind pedig a' hozzá tartozókat, a' személyes megbántattatástól meg-örizhesse, a' melytől ányival is inkább lehetett tartani, hogy a' hozzá tartozók' részéről a' népre, hanem szerentsésen minden kár-tétel nélkül, több lövesek estek.

„Végezetre reggeli hét ora tájban, helyre állott a' tsendesség. Nagyobb előre való vigyázásnak okáért az azon utzára való bé-menetelek, melyben a' Követ lakott, még más nap' (14 dikben) is, katonai strázsák által bé-zárattattak, a' Bétsi örző sereg meg szűnés nélkül fegyverben állott, és a' Politziai Minister nevében egy proclamátzió tétetett közönségessé, a' melyben az ő Felsége parantsolatjára, és azon atyai szavakkal, a' melyekkel a' maga Jobbágyaihoz mindenkor beszélleni szokott, az az önnön-hatalom, a' mely szerént a' nép magát ítélő bíróvá tette, hibásnak lenni hirdettetett, a' nép tsendességre intettetett, és ha újjabb öszfze-szaladások történnének, azoknak indítói azon büntetésre emlékeztettének, a' melyet a' törvények az ilyen erőszakoskodások iránt meg határoztak —
A' Frantzia Követ már most semmi formálitáshoz, és a'

népek között fenn-álló semmi rend-tartásokhoz nem tartotta többé magát. Tizennegyedikben reggel, noha a' szomzédos utzák az újság-látás végett özfzve gyűlt néptől még mind el-telve vóltak, a' Követ egyet a' maga tisztjei közül egy irással, minden késérők nélkül, egyenesen a' Császárhoz küldött, a' melyben egy minden fel tételek nélkül való úti passust kívánt, a' mely irására néki, Kabinét Minister Gróf Colloredó által a' leg el-kötelezőbb módon való válasz adatott. A' Császár az nap' dél után a' Követhoz küldötte Gróf Sauraut és Báró Degelmant, hogy az egyetnem-értést igazítsák-el; de a' Követ megtartóztatatahatatnul a' maga el-utazását sürgette, holott a' városban már ismét olyan tsendeség uralkodott, a' milyenre itt tsak emlékezni lehet. — A' Követnek a' passus ki-adatott, sőt egy ő tölle el-küldetett Kurir egy Cs. Kir. tiszt által is el-kisértetett, maga pedig a' Követ, a' hozzátartozókkal együtt öt szekerekben, April. 15-dikén délebben nagy tsendes néző sokaság között Bétsből Raftadt felé útnak indúlt. El indulásakor rangjához illő katonai tisztelet tétetett néki, és az ő maga meghatározott kívánságára, feles kíséző katonaság is rendeltetett melléje.

„Most már még néhány megjegyzéseket ezen Diplomá-tikai oly nevezetes történetről, a' melynek a' Bétsi béke-séges indulatú lakosoknak Kronikájában, semmi példája nem találtatik telzünk:

„1)ször. Vólt e' a' Frantzia Követnek jusza ahoz, hogy azon Udvarnál, a' hóva meg vólt hitelezve, olyan újjításokat vigyen-bé, a' melyeknek az ott lévő képzelet szerént, mint az egyenetlenség' és támadás' jegyeinek, úgy kell tartattatni?—2)ször. Vólt e' jusza, valami oly szembetünő és kétséges következésű ujjitást, a' Cs. Kir. Udvarral tett előre való egyezés nélkül bé-hozni, a' mely Udvar, a' minden újságokból közönségesen tudva lévő Campo Formiói Kötésnek 23-dik artikulussa szerént, olyan egyezésre lépett a' Frantzia Respublikával, hogy a' ceremoniak, rang, és az etiquette, azon a' módonn álljanak-fenn közöttök, a'-hogy a' háború előtt fenn-állottanak? Az ez-előtti Frantzia Követek soha nem vóltanak hajlandók leg kisebbet is el-mulasztani a' magok juszaikból, de soha nem függesztettenek-ki Bétsben egy tzimert is—Egy Zászlónak ki-akasztását soha meg nem engedték volna magoknak 3)ször. Böltsen tselekedett e' ő, hogy egy Udvarnál, a' melyhez küldetett vólt, olyan ujjításokat engedett-meg magának, a' melyeknek ezen Udvarnál és ezen egész Nemzetnél, kedvetlenséget, és bizatlankodást, kellett ő iránta gerjeszteni? 4)ször. Ha egy Cs. Kir. Követ Párisban egy Cs. Királyi Zászlót akarna ki-függeszteni, valyon éppen arra a' mérséklettségre, és olyan személyes bátorságra 's óltalomra találna-e' a' Frantzia Országgló Izéknél, a' milyenre Gen. Bernadotte az Austriai Országgló Izéknél talált? Nem menne-e' a' Párisi nép a' maga tüzes fel-indulásában tovább, mint a'-meddig a'

Bétsi nép ment? Nem észre vették volna e' a' Cs. Kir. Udvar a' maga Ministerével azt, hogy magát akarattal és gondolatlanból a' tsufságnak és meg bántatásnak kitette? 5)ször Mitsoda tzelja lehetett a' Követnek akkor, mikor Béts várafsában egy olyan zászlót ki-szúrt, a' mely a' mi képzeletünk szerént egy lármának jele, min-hogy azt az égések' alkamatoságával szókták a' tornyokról ki-függeszteni. Sőt a' Frantzia Órszági mostani képzelet szerént is ez a' ki-fejezés: *arborer* — vagy, *fair flotter le drapeau tricolor*—az ő hodoltatását, uraságának terjesztését jelenti; 's mitsoda szemekkel kellett tehát ezen vakmerő bátorságnak Bétsben nézettetni? 6)ször. Mitsoda tzelből hozott Gen. Bernadotte oly sok tapasztalás és világi esmeretség nélkül való fiatalokat magával ide? Mire valóknak kellett néki lenni az ő több Adjutánsainak egy Követségi foglalatóság mellett, a' hol néki sem egy katonát koven-dérozni, sem egy katonai munkát igazgatni nem kellett?

7)ször. Okosság volt e' az ő tölle, illendő volt e' egy békesség' követjének tzeljához, olyan nevelés nélkül való fiataloknak csoportját választani maga mellé, a' kik a' magok excelsusai és feun-héjjazásaik által, az egész Publicumnak felingerlésére törekedtenek? 8)ször. Mitsoda plánumai lehettenek Gen. Bernadotténak, a' midőnn a' maga el-útazásához a' készületeket tette? a' midőnn még azon Aprilis' 13-dikánn is (azon a' napon, a' melyenn a' Zászlónak ki-függesztése által a' Bétsi Publikumot boszszonkodásra gerjesztette, el-útazáshoz készítette magát?

9)ször. Ha az ő tzelozásai tiszták voltak, mi okra nézve nem tudósította a' Cs Kir. Ministériumot a' felöll, a' mit akart? mi okra nézve készíttette titkon a' Zászlót? miért választotta annak ki-függesztésére éppen az alkonyodást.

10)ször. Gen. Bernadotte, a' helyett, hogy a' közönséges boszszonkodásnak engedett, vagy a' Kormány-szék segedelméhez illendően folyamodott volna, miért igyekezte a' Publicumot fenyegetődzés és motskos szavak által maga ellen ingerelelni, és a' helyett, hogy a' katonaságnak gondoságát és óltalmát meg-köszönte volna, miért hogy inkább a' Platz Obersterhez, és a' Fő Politziai Director-hoz, minden nekik tartozó tisztelet nélkül viseltetett, sőt olyan godolatlan volt, hogy a' véle-lévök által a' Publicumra tüzet adatott?

„Itt-az egész világ itelő birává lehet, és ezen kérdésekre meg-felelhet. A' részre hajlás nélkül való szemlélője mind ezeknek, elégnek tartja ezeket a' szerént, a' mint meg-estenek, és törvényesen meg-visgáltattak, elő-beszélni, és fájlalni azt, hogy egy Nemzetnek Követsége, a' mely a' tzimereknek és meg-külömböztető jegyeknek el-törlését a' maga főbb principiumává tette, egy tarka Zászlónak ki-szurásáért, egy olyan Hatalmanságnak fő városát, a' melyet ő a' maga barátsága felöll bizonyosá tett, támadásnak zürzavarnak és sok ember életét a' veszedelemnek ki-tette.”

T Ó L D A L É K.

Ioanni. Snirer.

Canonico.

Viro. De I.

p 10. IVsto. et hVMILLI.

IVVentus. rosnaVIensis.

Carmine postremo sincera voce parentat

Fido nostrarum Musarum semper Amico.

Pure venit cultos ad sibi quisque Deos.

OVIDIUS Elegia 3. ad Maximum.

Ergo importunae ruperunt stamina Parcae,

Stamina lanifico bene texta colo, Lachesisque

Invida, crudelis, maturos finiit annos:

Nullis mota sacris, ullis votis, precibusque

Flecti gnara, diem postremum dixit, et isthac

Numinibus sacrum corpus conclusit in urna.

Sic heu! maturaе sulcis reseantur aristae!

Sic succo orba suo marcescit bractea, nullus

Arboribus, sylvisque decor, non herba virescit

Montibus, aut hortis, nec gratia vallibus ulla.

Saepius Hesperias Titan descendat in undas

Obvelans vultus, roseosque si claudat ocellos.

Fata trahunt homines, fatis urgentur et urbes.

Et quodcunque vides, latus quaqua patet, orbis

Auferet ipsa dies, quae extentis funera condit.
 Temporibus; summos Heroas obruit, ipsos
 Obruit atra Deos: haec fasces, aurea sceptrā
 E' manibus Regum, redimitaque tempora lauris
 Tollit: Theseos vel qui olim Gorgona vicit
 Herculibus, saevi, seu natis sanguine *Achillis*.
 Et si quid plus his, orbe hoc, non dira pepercit.
 Evertit statuas auro, argentoque superbas
 In Babylon, eadem nox cum diademate vitam
 Balthasari rapuit: nostro Regesque, Ducesque
 Aevo etiam notos, quin caeca agnosceret annos.
 Et Majestatem, non expectata peremit,
 Fama immortales stygiisque immerserat undis,
 Nunquam Praesulibus favit, nec nobilitate
 Conspicuis, clarisque viris: Phrigiasque Tiaras
 Prosternit: libitina pari Juvenesque, Senesque
 Conditione rapit: subsellia docta virorum.
 Divitias, et opes, ac nomina marmore sculpta
 Ridet, nos omnes ullo discrimine quiqui
 Nascimur in mundum repetito demetit ictu.
 Clara etiam passim generosis Atria ceris
 Subruta morte jacent, quaqua fortuna vagata est
 Passibus ambiguis, etiam fit victima mortis,
 Calcanturque olim sacris onerata tropheis
 Limina, Principibus structos, Ducibusque triumphos
 Una ruina premit, pereunt post saecula, et annos
 Tot decora, artificumque manus, tot nota sepulchra
 Decreto aeterno Superum sententia mortis
 Omnibus una data est, moriendum scripta loquuntur
 Sacra, semel tantum, cui legi subditus omnis,
 Quem manet a primo labes contracta Parente.

Hanc legem expertus Terris, Superisque Sacerdos
 Acceptus, nostrae totius Urbis amicus:
 Civis amor, miseris Pater, Ecclesiae decor, Aris
 Delicium, innocuae Doctor, teneraeque Juventae:
 Nobilibus placidus, Magnis venerandus, egenis
 Praesidium, comitate omnem lucratus amorem,
 Sincerus mente, atque animo; nulli invidus, aequus
 In quemvis, hilaris, mixtoque pudore lepori
 Ingenuo, nullum laedens seu voce, sive actu
 Exemplo, aut nutu, reverens, humilis, patiens, et
 Si quid plus scribi poterit virtutibus hisce;
 Vir juxta supremum Cor: legi hodie pariturus
 Aeternae, magnus meritis, virtutibus, annis,
 Thura Diis, pro quo modo fracta voce litamus
 Sinceris lachrymis, tumulo concluditur isto.
 Primam conspexit lucem ¹⁾ a probitate probatis
 Quod sit progenitus Patribus vitae ratio, quam
 Vivebat plenus meritis, viridique senecta
 Testatur: factus paulo maturior annis
 Addicit Musis animos, doctisque Magistris
 Concreditus, primis artes condiscit amoenas
 Annis, progressus cupidus, conamine tantum
 Effecit, puer ut sacro donatus honore
 Ecclesiae Juvenis fuerit; Superumque Minister ²⁾
 Praesbyteros inter, postquam compleverat annos,
 Adlectus, studiis semper cum laude peractis

1) Natus est 1725 in possessione id nominis Krichkaun loco Comitatus Barsiensi ingremiato.
 2) 1741 ad Clerum Humanista 1. anni Posonii suscipitur.

Praeficitur Pastor Populo ¹⁾ diversa pererrans
 Praesulis ad nutum loca, nunquam muneris hujus
 Immemor, a Primis Populi veneratus, amorem
 Communem gregis ipse sui aucupatur, honorem
 Prucurat Superum, pubem teneram ad pietatem
 Instituit, vitae probitatem, Relligionis
 Purae notitiam instillat. Caelique timorem.
 Post Svedlerini menses aliquot superatos,
 Szomolnokini unum vix versatus in annum
 Stoszini factus Parochus ²⁾ Pastoris ad omne
 Exemplum munus complens, Szomolnok anhela
 Voce petit notum a comitate virum, paribusque
 Votis, obtinuit sedem Pastore relictam ³⁾.
 Quis fuerit sede hac, plures quam rexerat annos,
 Si taceam, pueri, Juvenesque, Senesque loquuntur,
 Ecclesiae inductus decor, insomnis, stabilisque
 Cura gregis teneri tam raro digna Magistro
 Tum populi pietas, cui prudens ipse preibat
 Voce Praeco, exemplo Pater rudibus nunc
 Doctrina, jam iterum larga dextra, dubiisque
 Consilio assistens, viduas solatus, patrioque
 In quemvis, qui se quaesivit, raptus amore
 Promeruit lachrymas communes, vota, precesque,
 Dum post concreditam navim felicibus Austris
 Viginti octo annis rectam, fidus Palinurus
 Szomolnokino, meritos lecturus honores

---

1) 1748 *Praesbyter ordinatus, ad curam animarum exmittitur.*

2) 1750 *In Oppido montano Stósz fit Parochus.*

3) 1758 *Szomolnokinum obtinet.*

Egreditur, nostrisque Senex illabitur oris,
 Purpuream vestem, stallum, rubeosque galeros
 Vir bene de Clero meritus sumpturus, et Aris
 Per vitam posthac jam thura quieta daturus¹⁾.
 Purpureum hoc nomen, Veteres, Patresque sacri
 In scriptis meminere: Canon, quod regula; ut hi sint
 Regula pro reliquis Superum, Ararumque Ministris.
 Regula, quod fuerit Fratrum defunctus, id ipsum
 Publica facta probant, sermones sede sacrata
 Ad Populum dicti, aegrotorum cura, reorum
 Audita, ad sacrum dum sedet saepe tribunal,
 Crimina: in oppressos animus, mens, larga voluntas,
 Cor patiens, humile, erectum, seu prospera, seu hunc
 Pressere adversa: indulgens veniam facile illis,
 Publici, et occulti fuerant qui fors inimici:
 Proque malis bona reddendi asvetus, placuisti
 Omnibus hac nostra quiqui concludimur urbe.
 Felices arae, quae Te sensere canentem,
 Quaeque Tuos sensere sonos sacra marmora, grata
 Thura Diis dum saepe Senex venerande litabas.
 Felices juvenes, qui Te audivere monentem, et
 Ad dignam studiis probitatem saepe vocantem.
 Sancte Senex, quem nec contagia sordida, pessum
 Nec vitiis, quamvis fallacia saecula, dedere,
 Et cui tam constans niveae descendit ad ima
 Pectora simplicitatis amor: quas reddere grates,
 Quos Nostra ingeniosa modos depromere Musa
 Possit? quam placido complectebaris amore.
 Admonito fateor geminantur vulnera luctu.

---

1) 1784 *Canonicus Rosnaviensis creatur.*

Perge queri, viduata queri, sine fine memento
 Pubes docta Patris sinceri, sacra parato
 Vota, et jam infletum lachrymantia lumina solve,
 Innocuis lachrymis semper testeris ademptum,
 Undique densatas, sed moesta inducito lauros
 Et tumulos statue, et tumulo solemnia redde.
 Ah! quis Te nobis, quis nunc venerande Deorum
 Abstulit, et Nostris invidit perfidus oris.
 Ite meae lachrymae, vultus perfundite nostros
 In liquidos conversae imbres, non linquite Carum
 Infletum Caput hoc: lachrymas, et flebile carmen
 Accipe, conjunctis Te flemus cerne querelis
 Sancte Senex, hilari, et justorum morte peremptum.
 Parva loquor, Te sacrorum pia turba virorum,
 Quique noverunt rectam vitae rationem,
 Sincerum cor, mentem, animum: modulamine tristi,
 Flebilibusque modis lugent, et funera solvunt.
 Et qui felices Tecum vixere per annos
 Ante alios fratrem sese amisisse dolebunt.
 Ordo testis erit Praemonstratensis, amoris
 Illius, quo omnes, dum Te Jaszovia vidit
 Dignatus, natos vocitabas, saepeque sancte
 Jucundus, longas his conversatus in horas.
 Testis erit, pompas quae hodiernas moesta parabat
 Ecclesia haec ¹⁾ viduata suo Pastore, decore
 Fors etiam viduanda brevi per tempora longa.

---

1) *Ecclesia Gymnasii, in qua singulas sollemnitates quovis anno promptissimus ad exemplum Juventutis absolutebat.*

Testis erit redamata Tibi studiosa Juventus ¹⁾)

Flebilibus modulata modis, turgentibus addens
Hinc tumulo lachrymas oculis, et flebit ademptum.

Testis erit, sincera loquor venerande, meorum
Doctorum reverenda cohors, cui plurima per Te
Sunt impensa, Tui recti vestigia amoris.

Testis erit nostra haec, qua Tecum viximus, urbe,
Immemor haud humilis, placidique viri, nimiumque
Et sine labé Senis cari post fata futura.

Testis erit populus, qui Te ductore salutis
Quaerere doctus iter, percitus funere, quondam
Proficui, multum comis, svavisque Parentis.

Aeternisque focis ponet Tibi thura sabaea
Assiduis lachrymis umbram flebitque, gemetque.

Quo raperis? quo jam Nostri Tibi cura recessit?

Tam subito heu poteris jam non meminisse Tuorum?

Sic sic maturaе sulcis resecantur aristae!

I felix tantas poteris qui vincere curas.

I repeto, jam Te Superum sententia dignum

Aeterna mercede vocat: cape justa laboris

Praemia, jamque vale, et nostros solare dolores.

1) *Cujus Confessiones quotannis parte maxima audiebat.*

O D E.

Eheu! videmus lumine hoc spectabili
 Cassum Te quoque jacere,
 Ut quisque mortis legi subditus jacet
 Sacerdos Magno Apollini,
 Nostrisque Musis care: sive precibus
 Sollemnibus manes sacri
 Essent vocandi, sive festo c̄armine
 Placanda Clotho invida
 Sunt vota nostra inania
 Hoc dura fati efficit necessitas.
 Qui longo fuerat praesidio Dei
 Servatus, suo senio
 Raro cum solatio fortiter occidit.
 Cesset si praesidium Dei
 Nil clarum ingenium, nil faciant vires,
 Fitque incognita proborum
 Virtus, si velit aequus funera Jupiter.

---

*Erdemes és Tudós Hazánkfia Titt. BELLICZ JÓ-
NAS Nagy Geresdi Evangélicus Rector Úrnak,
ama poëticum talentumairól mind a' két Magyar
Hazában esméretes Affzonyzóghoz, MÓLNAR
BORBALA Affzonyhoz, versekben irott levele.*

A S S Z O N Y O M!

E szeglet' ¹⁾ táján velem össze sereglett
Néphezis égre kelő hired' emelked elő.
A' mit ama' bértzes Hegyalatt zengél, emez értzes
Szivü derék — de marok számu — jeles Magyarok ²⁾
Hallani nem győzik, mondván, bizony im' megelőzik
Múzsáinkat ezek a' deli Múza kezek!
Ugy vagyon, a' tollad bizonyítja valóba Te róllad,
Hogy, pályát ha futól, senki nem érhet utól.
Verseidet nézvén, volt szivem azokkal igézvén,
Mert öröm arra derült, 's két szemem árba merült!
Indulatim méllyen bennem tusakodva kevélyen,
Elmém tsak haboza, 's elmerülésbe hoza.
Oh be tsudás szépség lebeg itt, mondék, 's tsupa épség,
Nézzetek erre szemek, e' bizony égi remek! —

1) *E' szóval leiratik ezen Soproni Megyének az Ostriai határok, és a' Fertőtava között való szegletes vagy tsútsos fekvése. —*

2) *Megyénknek felső Járásában, melly Ostriával határodik, mind Németek laknak, sőt alábbis közinkbe szivárkoztak már eme' sógoraink: nem tsuda tehát, ha (a' Magyarok, de kivált) a' jeles Magyarok kevesek, 's mintegy marok számúak tájunkonn! —*

Hogyha egyéb Nemzet ditsekedve mutatja, ha nemzeté
 Elmés Affzonyokat 's kérkede véle sokat;
 A' Magyar im' felsőbb jussal mondhatja: ez elsőbb
 Diffzel az égre kele, 's *Zénitet* ére vele!
 Úgy, Nemes Affzonyság! Te levél magad erre bizonyság,
 Gyámola hogyha lehet, a' Magyar égre mehet!
 Nyelve, ha megszóllal, vagy képzetit írja le tollal,
 Még noha tsak tsetsemő, kellemeket terem ő!
 Hát ha tovább mégyünk, 's, hogy már más' tsúfja ne légyünk,
 Szűz Nyelvünk' nevelő Dajka-sor¹⁾ állhat elő,
 'S ennek az értékkel bírók, adakozva kezekkel,
 Gyámoli lessznek elől, 's áll kiki jobbja felől:
 Hát ha *Minerváink* magyarul szóllamlnak²⁾ — Atyáink
 E' tzélnak felelő rendeket adnak elő,
 Védve magunk' kintsét, 's tova rúgván Róma' bilintsét,
 Szóll Tudományt idejénn a' Magyar anyja' tejénn:
 Hát ha ama' Törvény, melly többek előtt tsupa örvény,
 'S melly mia sok sanyarúl, kezdi szavát magyarul,
 'S nem vesz azért költsön hóltat, mit szop vala böltsönn,
 Hólt *amaz*, eltemeti; él *ez*, azért szereti — — —!
 A'! bizony a' régen vártt nap soha nem ragyog égenn,
 Mig e' szürkületenn hajnala nints keletenn!
 Semmibe' boldogság, mig tart e' mostani fogság,
 Ránk soha nem mosolyog, 's számkivetésbe' bolyog!—

1) *Eggy gyökeres tudományú Férfiakból álló Nyelvtsinositó Tudos Magy. Társaság.* —

2) *Nany örömmel értjük, hogy a' Debretzeni Ref. Collegiumban nagy előmenetellel folynak nemzeti nyelvünkön minden tudományok. — Boldog Ifjúság! Aldott törekedés! —*

Mig *Tzitzeró'* nyelvén nyög az Ifjú, hofszura telvén

E' tsiga-kin ideje, felmohosúl mezeje!

Mig amaz árnyékonn kapdos meredek nyomadékon,

Elfolyik élte' fele, még se valóra lele!

Igy maga megvetvén javait 's idegenbe szeretvén,

Meg soha nem szaporúl, 's koldusi botra szorúl!

Hát ki ezen kintsenn tova ád, (e' sorra tekintsen)

A' félig se Magyar, sőt Magyar ellen agyar!

A' ki pedig vélné, (és tán maga törve beszélné!)

Hogy Nyelvünk Tudomány' részire durva, sovány

'S nints velem egy pártonn, azt porba lefekteti **MÁRTON**¹⁾,

'S Nyelvünknek mi betsi, megmutogatta **DECSY**²⁾,

Sőt, Nemes Affzonzság! Te magad' példája bizonyság,

Mit tehet egy magyar Ész, nemzeti nyelvbe' ha kész!

1) *T. T. Márton István Ur, a' Pápai Ref. Gymnasiumban a' Böltselkedésnek Tanítója — a' Magyarok Gellertje — a' Görög Grammatikájának Előbeszédében, különösen a' VII-dik Kérdésre adott Feleletében, megráfolyhatatlanúl kivitatta azt, hogy: nem nyelvünkben, hanem magunkban van a' hiba, hogy a' Tudományok idegen-, és pedig „holttnyelvenn” folynak Hazánkban!*

2) *Láss'd Titt. Doct. DECSY SÁMUEL Ur' Pannóniai Fénixét, mellyet e' Tudós Hazánkfija olly' szent tzeállal dolgozott 's adott vólt-ki, hogy a' Magyar Hazafijaknak II. Leopold' néhai kegyes Királyunk' uralkodása' kezdetével feléledett hazafijúi buzgóságokat ne tsak tóditsa, hanem útbais igazitsa, az az, hogy megmútassa, hogy soha addig a' Magyarok virágzo állapotra nem jutnak, valamig a' nemzeti Nyelvet számkivettetéséből vissza nem hívják, 's mind a' Tudósok' Katedrájiba, mind a' Törvényszékekenn, közönségessé nem téstik.*

Mert ha Te Rómának düledékjénn majma nyomának

Lettél volna elé Pimpla' vidéke felé;

Bajjal evezhettél vala fel hova útnak eredtél,

'S a' gyönyörű korona, melly't *Euterpe* fona,

Illy' gyönyörű fénynyel (vagyok én illy' forma reménnyel)

Nem dízesitne elől, sem magad' eké belől! —

Noffza azért irjál, kofzorúz'd fejedet, de ne sirjál,

Mert új fénybe derültt vig napod égre került!

Változa bal sorsod, 's megnyilt Lázári koporsód,

Jó szived se dobog, *Tartarusod* le lobog!

Meg szabadult szived 's immár kezeidbe van ived,

A' kinzó kaloda fel-töre már 's vesz oda!

Lántzaid elhulltak, tagaid mellyekbe szorúltak,

'S a' mord durva bilints lett menedékre kilincs!

Porba ki bésújtott, az aranyvesszőt maga nyújtott,

'S a' mélyből emelő mennyei kéz vesz elő! —

Én, 's *Rebekám* véllem, kivel ezt öröömömbé' beszéllem,

Fájlaltuk bajodat, 's számba vevénk jajodat;

Most pedig örvendünk, 's szivünk' magyarázza-ki rendünk,

És annak kikelő kedveit adja elő.

Légy Te is e' Párnak, kik Téged' ölkébe bezárnak,

Hive, Barátja, belől, mellyet ajánlnak elől.

Hogyha talám marnak, 's tsendes vizeidbé zavarnak

A' sáppadt irigyek 's feldagadánd mirigyek,

(*Bár velemis hartzol 's fene módra gyakorta lesartzol*

E' pokol' örrserege 's zug komor éltem' ege!)

Akkoron élelzen-fel ez egy képzésed egészen:

Egy buta száj ha ugat, száz szeretetre nógat!

Egy ha kever kártyát, szivednek sok fedt pártját,

Egy ha talám betegit, több öröm-irre segit! —

Asszonyom! im' szivem' kiadám próbára, ha Hivem

Léssz-e? — mivel ha levél, jön Levelemre Levél.

Még más jó szivek, kik véllem tartani hivek,

Elvárják Leveled', mellybe' kiönts'd kebeled'.

Ij, kegyes Asszonyság! szivem lehet érte bizonyság,

Néki hogy erre nagyon vágyakodása vagy! —

Mostani sorsodról 's kiderültt jobb állapotodról

Válaszodat ha veszem, hév kebelembe teszem? —

Nagy Gerezsden 20-dik Mart. 1798.

Heves Vármegyéből Martius 18-ik napján.

Masodik Ferentz szerető kiráIVnk

FeL kiáLt, 's kIVán sok ezer lóT száIVnk

A' békességnek szekereben VLVe

Légy kI heVVLVe ¹⁾.

Fénylik a' napnak ragyogó sugára,

Többé nins ködben jele *Tittan* vára,

Nem csinál *Vulkán* nyilakat, hogy törjön ²⁾,

Vele gyötörjön;

Meg viratt, meg gyött az öröm békesség,

Kedves Honnyunkban lakozott ékesség,

Mérges ágyúknak ropogási szünnek,

Füstyei tünnek.

1) *Az az, pihenve.*

2) *A' Poëta régisége szerint Vulkanus mondatik a' menköveket csinálni.*

Óh de bóldog vagy Haza! már magzattyát
 Attya, 's a' magzat maga édes attyát
 Refzkető kézzel öliben fogaggya,
 Csókjait aggya.

Már helyén vagynak az Igazság tévő
 Dávidok ¹⁾, meg nyilt noha zárva lévő,
 A' sok egy mással perelő sohajtó
 Népnek az ajtó.

Tirzis a' nyáját füttyöréfvé kelve
 Örzi, nagy bátrán örömmel telve,
 'Tugygya, hogy mindég a' hatalmas karja
 Sassa takarja.

Mint a' meg görbült, 's le hajolt fű szára
 Éled, az harmat java hállására:
 Úgy repes szivünk örömünkben vérez,
 Új eret érez.

Bár viaskodjon, 's csata *Márs* piarczra
 Hivja, és egymást nyila vágja arczra
 El se kezték még, dühösen néz már is
 Anglia Paris.

Csak mi békével született Hazánkban
 Meg maradhassunk, koronás Atyánkban
 A' kiben bizunk, jeleit mutatta,
 Már sokat atta.

---

1) Az az, a' törvénytevő Birák már a' magok itélő szé-
 kekben ülnek.

Második FERENTZ le hajolva kérünk,
 Hogy tovább is légy ügyelő vezérünk
 Szolgaid lészünk le borúlva szemmel,
 Engedelemmel.

*Irtá az Ararád, az az, a' Máttra mellett
 Dobfeneki Sipos András.*

* * *

Egy ide való Könyvnyomtató műhelyben illyetén
 tzimű, két árkusból álló könyvetske jött ki mostanában a'
 sajtó alól: *Buzdító Versek a' Nemes Magy. Insurgensekhez,*
mellyeket hála-adó tiszteletének ki-jelentesére szerzett Vályi
Klára 1798-dik esztendőben. Ez az asszonyság, a' ki éle-
 tének sokféle viszontagságok közt lett hányattatása után,
 ide fel jövén, a' bába mesterség tanulásához fogott, 's
 abban az ide való Tsászári Universitásban, mind theore-
 tice, mind practice magát tökéletesíteni kívánnya, üres
 órai között írta ezen elmes magyar versekből álló köny-
 vetskét, melly valójában méltó az olvasásra. Mindenütt
 ki mutatta a' maga szép poéticumai talentomát; de kivált-
 képen azon versekben, a' mellyeket a' maga fatumairól
 írt, és a' mellyek a' két Magy. Haza előtt elegendőké-
 pen esméretes *Mólnár Borbála* szájába is bé illenének.
 Ezeken kívül még több munkátskai is vagynak ezen
 asszonyságnak, a' mellyeket, ha ideje és tehetsége leszen,
 el nem mulattya a' Magy. Publicummal közleni. — A'
 maga viszontagságairól írott verseiből próbául, a' követ-
 kezendőket ki jegyzem:

Mint bús szarvas, mellynek mejét a' mérges nyil sebheti,
 Véres szivem *Borsod* szagát soha nem felejtheti,
 Bús lelkemnek nyögő lantja az egeket hasgatja,
 Bús keservem maga az Úr szánó füllel halgatja.
 Óh mostoha bal szerentse bal szárnyadon hordozál,
 Kegyetlenül o' világnak tárgyául fel áldozál!

Ha gondolom gyász sorsomat, szemem zápori húlnak,

Kinos éltem bús órái óh be nehezenn múlnak!

Nints ki szánnya bus szivemet, melly jobban jobban vérzik,

Úgy hogy minden bús tagaim már halásossann érzik.

Hól vagytok pufzták, vagy erdők kietlen ligetei?

Rejtsetek el bús tengernek magános szigetei.

Nints pártfogóm, nints tanátslóm, óh egek hát szánnyatok,

Igy el hagyattatásomban velem gyengén bánnyatok.

Velem jár 's kél, nyomban követ a' szörnyű aggodalom

Mérges nyilak vérzik szivem óh keserű fájdalom!

Mérges pohár van számomra minden nap töltve tele,

Gyász vólt nyara életemnek, szomorubb leve tele.

Mint Pellikány, melly buvában maga mejét szaggatja,

Ariadne bús *Thisbével* tsak halálát sohajtya,

Mind ezeket meg hallattam; sőt tetézem példámmal

Nints világonn annyi ténta, hogy le irnám pennámmal.

Mert nem elég, hogy már *Biblist* meg haladtam könnyemmel,

Most is irni allig látok ki sirott két szememmel.

Búban epedt gerliczével sárral ifzom vizemet,

Jaj minden nap újabb lángal érzem égni tüzemet

Bé borúlt napom a' ködből mikor kezde derülni

A' reményseg terhes hajóm akkor hagyja merülni.

Csalárd világ ígértével sok keserűt mézeltem

'S meg tsalattam; árnyék helyett valóságot képzeltem.

Már az ég föld maga is szán, hogy sok búra vezetett,

'S gyász siromnak mély árkába még élvén el temetett.

El fárasztott, meg hervasztott a' bánat mérges ízele

El rothadva van mellyemben kin miatt szivem fele.

Vajha én, mint *Vertumnus* vólt, lehetnék olly türhető,

Vagy *Dedalus* szárnyaival *Eurussal* siető.

A' tengeren túl kösziklák üregébe rejtezném,

A' hol magam, a' habok közt, életem el végezném.